

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WID-LC

PG

5438

.K8

1906

HW BHJQ X

PAMATNIK

KARLA KUZMANYHO

1

W15-LC

PG

54-

12

1955

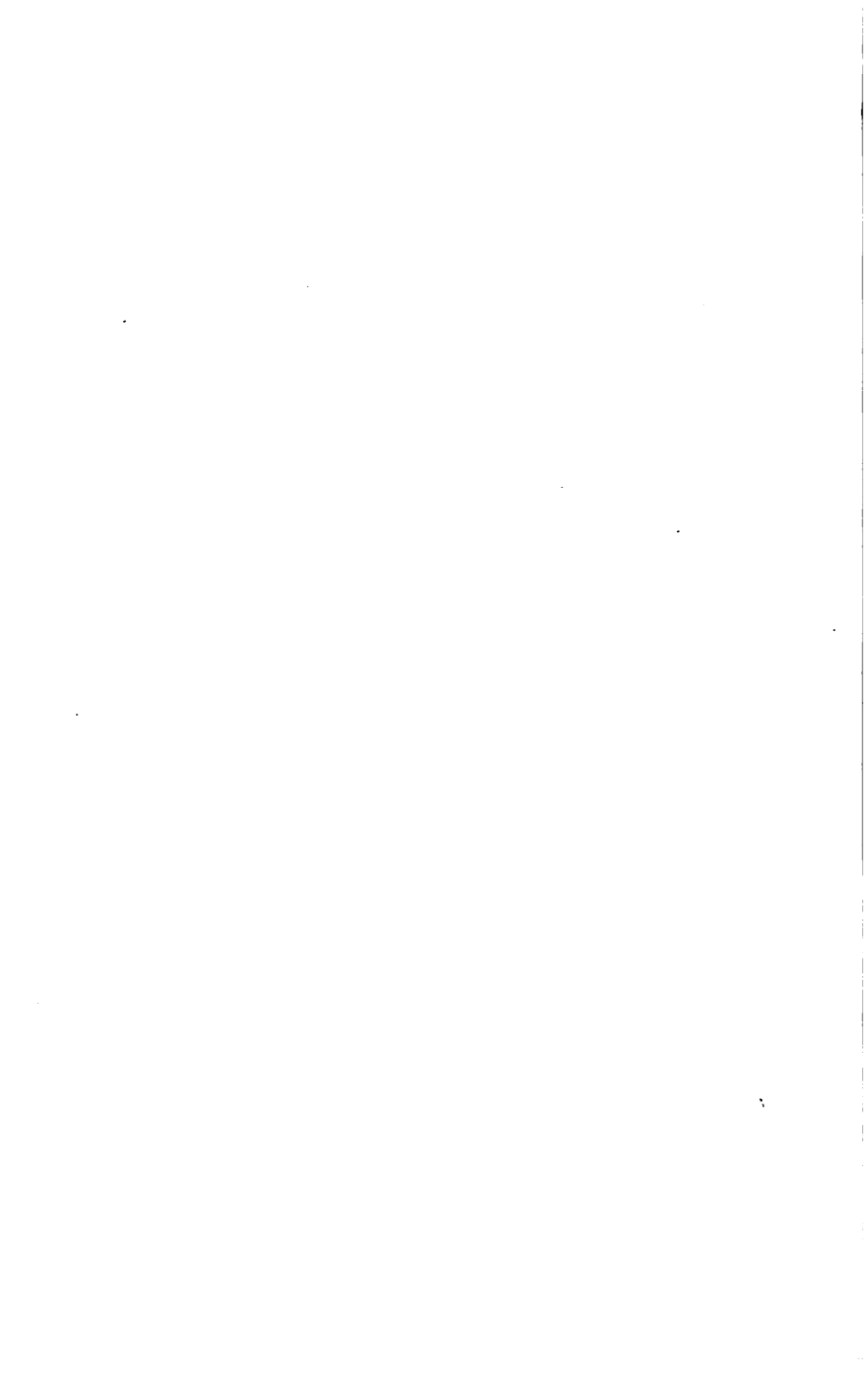
HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

PAMÄTNÍK

KARLA KUZMÁNYHO.

NA STOROČIE JEHO NARODENIA.

1806—1906.

I. SOŠIT.

VYBRANÉ VERŠOVANÉ PRÁCE JEHO.

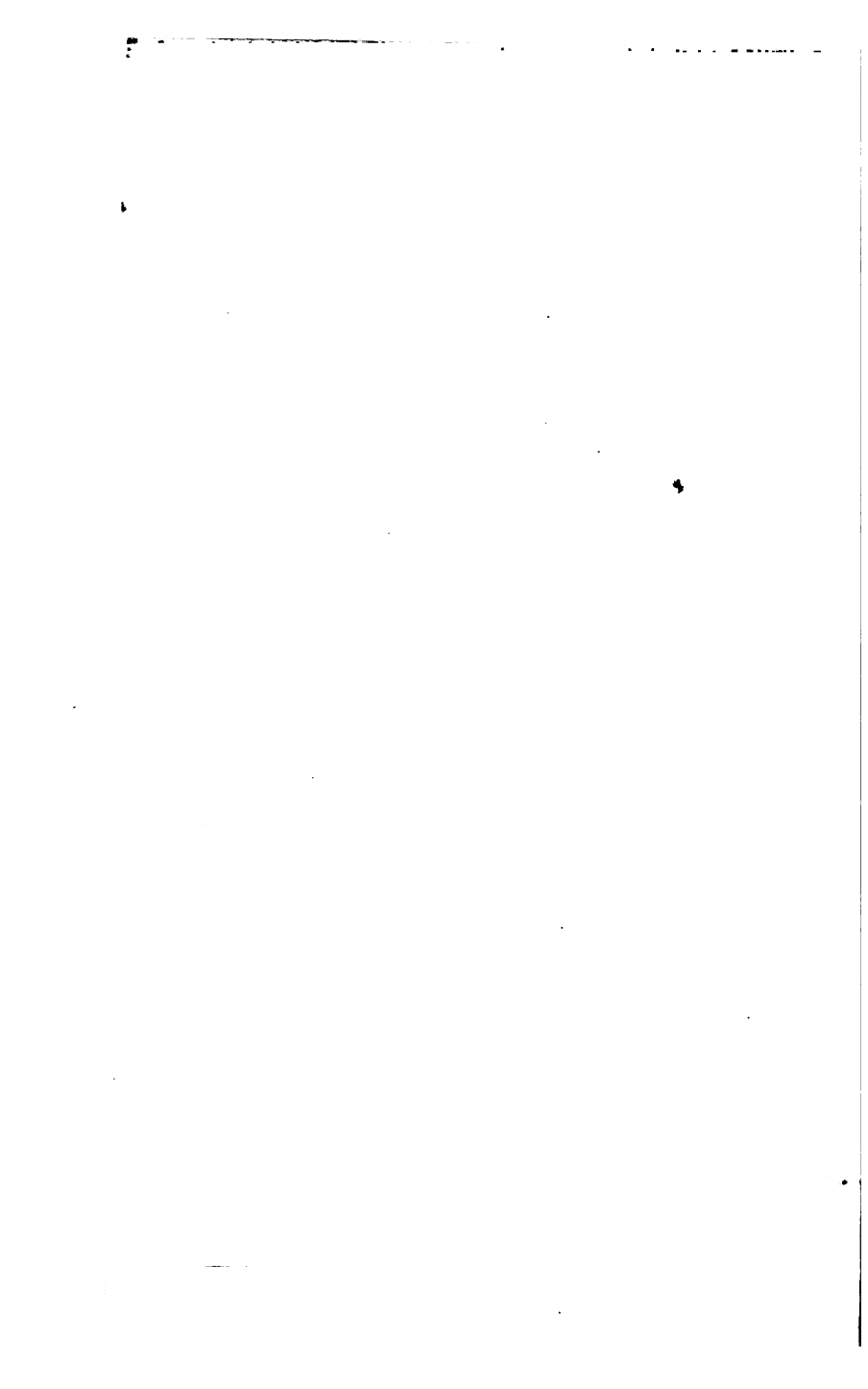
TURČIANSKY SV. MARTIN.

VYDANIE KNÍHKUPECKO-NAKLADATEĽSKÉHO SPOLKU.

1906.

Cena 1 koruna.

17070/427

PAMÄTNÍK
KARLA KUZMÁNYHO.

NA STOROČIE JEHO NARODENIA.

1806—1906.

I. SOŠIT.

VYBRANÉ VERŠOVANÉ PRÁCE JEHO.

TURČIANSKY SV. MARTIN.
VYDANIE KNÍHKUPECKO-NAKLADATELSKÉHO SPOLKU.
1906.

2.11D-LC

PG

5438

. K 8

1910

1911

✓

Keller Ed.

OBSAH.

I.

Strana

Pěvci Slávy Dcery	3
Hronka	4
Zpěvec a Hronka	6
Skazka o Svatobojovi	8
Zpěv žáků	10
Děvino hynutí	11
Mé procházky	13
Pláč nad smrtí Karla Hynka Máchy	14
Návrat Otce. Z A. Mickiewicze	15
Svatboj	18
Ke slavnému vyvolení vys. důstojného pana biskupa velkom. pana Štěpána Stankoviče za metropolitu karloveckého	24
Zadumění u břehu Hrona	28
Kdo je Slovák?	29
Na usnutí. Z A. Puškina	31

II.

K Bohu	35
Kto za pravdu horí.	37
Nad Tatrou sa blýska	38
Do zbroje, Slovania	39
Zadumenie podzimné	40
Povzbudenie	43
Na deň 6. lipňa 1861.	45
Horlivosť proroka	47
V 57-my deň môjho narodenia	49
Krása hnevu a pokoja, zákon života	51
Hnev svätý	53
Na deň 4. augusta 1863	55

	Strana
Svitaj, Bože	58
Horislavovi Škultétymu	59
Haman	61
Tým v Baňskej Bystrici	62
Tomášovi Červenovi	64
Próslav k otvoreniu Svetlice národnej	65
Či veriť ešte?	67
Mládeži	69
Čo ma biješ?	70
Matičnej družine	73

III.

Hej! len vždy veselo	79
Štyri čiastky roku	81
Ohlas piesní slovenských.	
1. Priznanie	82
2. Hrdá	—
3. Nešťastný vydaj	83
4. Víno dobrá medicína	84
Bibliografické a iné poznamenania. Od Jozefa Škultétyho	87

I.

Pěvci Slávy Dcery.

Co jest medle Bohu nemožného
v světě, jež on ráčil stvořiti,
by mu chtěl co člověk bořiti,
směje on se z blázna nemocného?

Kdože zdržel Lotha nevinného?
Krista vzkřísil, by mu kořiti
měl se žid i pohan zmořiti
na kříži jenž jej chtěl rozpiatého.

Bezotčímu zavraždil mi máti
Tatár, Němec, Maďar pln zlosti
držel při hrobě stráž, či se vrátí;

s uslzeným na jí hrob se bera
věncem, aj hle! ona v jasnosti
stojí, při ní anděl, Slávy Dcera!

1836.

Hronka.

Nic se neboj, šuhajčku,
však jsme oba mladí:
co nemáme, to mít můžeme —
jen se mějme rádi.

Chudobná jsem, než mladá jsem:
co mne do chudoby?
Zdravé ruky obě mám a —
Hronka ráda robí.

Ty doneseš, já navařím,
zasednem si k stolu:
najeme se, napijem se,
pomodlím' se spolu.

A Pán Bůh jest i náš otec,
král i našim králem!
Žijem Bohu, králi, lidu:
spokojni jsme s málem.

V létě písňe zapějem si,
přijdeš-li k okýnku,
v zimě dím ti rozprávečku
při jasném kamínku.

Ty nakosíš, já nahřebem,
naseješ, já nažnu:
nebudem mít ni komourku,
ni stodolu prázdnou.

Malá jest má chaloupečka :
uhni se když přijdeš ;
doufám však, v naději sklamán
z chaloupky nevyjdeš.

Čisté srdce, věrné slovo,
milé přivítání
dám ti, ba i kytku kvítí,
i žert ku zasmání.

Dcera Hronu jsem já, lice
jsem neličeného :
co já zpívám, to zpívám ze
srdce upřímného.

Pokud Hron náš técti bude,
budu při něm bývat,
s družičkami, Slovenkami,
vedno písne zpívat.

Hore Hronem, dolů Hronem
duha vodu pije :
kdo si Hronku zamiluje,
ať žije ! ať žije !

Nic se neboj, šuhajičku,
však jsme oba mladí :
co nemáme, to mít můžeme —
jen se mějme rádi.

Zpěvec a Hronka.

Zpět se vrácí zpěvec do své vlasti,
do své milé vlasti podtatranské,
tichá vlna Dunaje ho nese;
měký páper je na bradě jeho,
v čistých nádrách srdce — čirý oheň.
Ha! i uzří Děvín u Moravy,
u Moravy smutné, smutné rummy:
hoj, an jste vy rummy hroby šeré,
hroby šeré slávy otců našich —
padá slza po páperu brady,
kálná slza, tobě Rastislave!

Dál se nese zpěvec do své vlasti,
do své milé vlasti podtatranské,
tichá vlna Dunaje ho nese;
hah! i uzří rummy Ostrihomu,
tam kde Hron se do Dunaje valí:
hoj, an jste vy rummy hroby šeré,
hroby šeré slávy otců našich!
Padá slza po páperu brady,
kálná slza, tobě to Ratbode!

I vystoupí zpěvec na břeh pravý,
na břeh pravý tam, na rummy hradu,
obzírá se po své milé vlasti;
kypí srdce v mladých čistých nádrách,
kypí píseň z harfy zlatostrunné:
Hoj, Budíne a ty Vyšehrade!
A ty Velehrade mnohověžný!
Padá slza po páperu brady,
kálná slza, tobě to Privino!

I obrácí zpěvec svoje zraky,
na břeh levý obrácí je vzhůru:

Hoj, vy Tatry, Tatry nebenosné,
 a ty otče, slávorodný Kriváň!
 Nechcete vy slyšet píseň moji?
 Píseň moji z vroucí srdce tužby;
 Novohrad, a Zvolen, a ty Muráň,
 Makovice, Liptov, Trenčín, Nitra,
 hoj, ty Nitra, ty slovenská máti —
 Padá slza po páperu brady,
 kalná slza, tobě Svatoboji!

I pozdvihne harfu zpěvec mladý,
 mrští harfou o shořené rумы;
 i vyrykne harfa jekem hrozným,
 jekem hrozným rумы ozvají se;
 mrští sebou zpěvec o zem sirou,
 žhoucí nádra rozhalená k zemi,
 hojná slza topí tvrdé skály.

Chodí zpěvec chudý po své vlasti,
 po své chudé vlasti podtatranské,
 chodí břehem Nitry, břehem Váhu,
 němým chodí slávikem v podzimu.
 Prázdné pusto pod Tatrami leží,
 pusto prázdné leží v srdci pěvce:
 Hah! co ti dám, ty můj rode chudý?
 Zpěvů nemám — praskly struny harfy,
 vlasti nemám — ni lásky, ni žele —

Mine Beckov, Budatín i Strečno,
 mine Mních, Králová pláče Hronem:
 Hoj, ty Hronu, ty má rodní reko,
 no ty ovláží moje žhoucí nádra,
 zotav city srdce vypráhlého!
 I přilehne zpěvec k toku svému,
 nový život střebají mu žíly,

ovlaží si zpěvec suché srdce,
 nová mysel, nová naděj vstává.
 Aj hle, slyší zpěvec píseň libou,
 píseň libou z libých outlých náder:
 i ožijí zpěvy v nádrách zpěvce,
 ožije žel, radost, hněv a láska.
 Nová harfa zpěvce zněje Hronem,
 zněje tužba, bázeň, naděj, žádost;
 ona Hronka pěla libou píseň.

Skazka o Svatobojovi.

Přes dolinu tichá řeka šepce,
 vedle řeky bílá cesta běží,
 i řeka i cesta povýš města;
 a dle cesty, tam na příkrém břehu,
 o samotě stojí kříž kamenný,
 kříž kamenný Krista Spasitele.

V noci němé nemá cesta běží,
 luna lesklá, lesklá řeka šepce:
 Hoj, kdo to tam jde po tiché cestě?
 Kdo se dívá tam na lesklou řeku?
 Zda to cizí spát chce pode křížem;
 neb to žebrák čeká na almužnu?
 Ani je to cizí pode křížem,
 neb kdo spát chce cizí v pustém poli?
 Ani je to žebrák pro almužnu,
 neb kdo žebrák žebře v pusté noci?
 Aj, Svatoboj to Svatoplukovič,
 on to stojí při kamenném kříži,

strmým zrakem ponad lesklou řeku,
 ponad řeku do luno se dívá,
 i vyroní slzy z kalných zraků,
 padá slza po šedivé bradě;
 a on snímá zlatostrunnou harfu,
 snímá harfu z vysokého plece,
 harfa upí tichým větrem noci,
 lkavě upí luno lesklým světlem,
 hlas se třese po třesavé vlnce:

Vůkol strmí nebenosná Tatra,
 a pod Tatrou rozlehlé Slovensko;
 přes Slovensko, Váh i Hron i Nitra,
 po jich břehách pravoslavný národ,
 pravoslavný národ to Slováci:
 ó, kdes ty má pravoslavná choti,
 pravoslavná choti má, Slovensko?
 Kdeže dlíš ty, či u bystrém Hronu,
 či u Váhu, či u svaté Nitry?
 Tebe hledám, pravoslavná choť má,
 tebe hledám z města já do města,
 z dědiny tě hledám do dědiny,
 z vrchu na vrch vláčím nohy moje,
 vláčím je z doliny do doliny. —
 Ach, vy děti, děti moje dobré,
 vy pijete Váh, i Hron, i Nitru,
 kalné moje slzy to pijete!
 Ach, vy kraje, kraje moje dobré,
 čemu vy tak bolně žalostíte?
 Hledím na vás, vy moje dědictví,
 než dědictví na vás nenacházím!
 Vidělas ty choť mou, lesklá luno,
 vidělas ji za stoletím dávným?

W15-LC

PG

5408

.K8

1956

HARVARD COLLEGE

Bought with the
THE KELLEY

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON
BETTY SCOTT HENSHAW
MARIAN MANDERSON
RALPH HENSHAW
CARL TILDEN

Když se úsvit zasměje,
každý háj si zapěje
šveholem radosti:
i nám teraz vysvitá
život, v kráse rozvitá
zapěj si, mladosti,
šveholem radosti.

Kdo si mladost miluje,
nech si zpěvy libuje;
sešlost kašle v kouř!
Pokud mladí sme, pějme,
zpěvem nádra rozhřejme:
při peci mrzutě
sešlost kašle v koutě!

Ne vždy budou májnice,
přijde bledost na líce:
nuže, pějte směle!
Sešlost nemoc donese,
pokud hlas se netřese,
nuže, pějte směle
písničky veselé!

Děvino hnutí.

Ná p ě v: Komu budem, tomu — poručeno Bohu;
ak nie šuhajkovi, aspoň Pánu Bohu.

Poslouchajte, matky, co budem zpívati:
šuhajku věrnému račte dcerku dati!
Jestli ji nedáte, jen se s ní rozlučte,
vykopte jí jámu — Bohu ji poručte.
Lúbil šuhaj děvče; však mu ho nedali;
pošiel šuhaj svetem, v svetě ho zajali.

Čis ji ty viděla, vlnko tichá,
 vidělas ji ve mhle tmavé Tatry?
 Nuž ji ty rciž, stříbrozraká luno,
 že ji hledám již stoletím dávným!
 Nuž ji ty rciž, vlnko tiché řeky,
 že ji hledám ve mhle tmavé Tatry!
 Ach, kdes ty má pravoslavná choti?
 Pravoslavná choti má, Slovensko!

Hlas se třese po třesavé vlnce,
 luna bledne, blednou jasné hvězdy,
 již nad Tatrou růžolibá záře.
 A Svatoboj na plece si harfu,
 i odejde vzhůru lesem dlouhým,
 na Zoboru zmizne s prvým světlem.
 Nikdá ve dne nezřet Svatoboje,
 však když v tiché noci luna svítí,
 nad řekou ho vidět pode křížem,
 pod kamenným křížem, povýš Nitry.

Zpěv žáků.

Sem se, chlapci, do kola,
 lehkým křídlem sokola
     vznes se píseň vzhůru;
 teraz kvitne mladý máj,
 teraz zahuč zpěvem háj;
     v mladých chlapců kůru,
 vznes se píseň vzhůru!

Když se úsvit zasměje,
každý háj si zapěje
šveholem radosti:
i nám teraz vysvitá
život, v kráse rozvitá
zapěj si, mladosti,
šveholem radosti.

Kdo si mladost miluje,
nech si zpěvy libuje;
sešlost kašle v kouř!
Pokud mladí sme, pějme,
zpěvem nádra rozhřejme:
při peci mrzutě
sešlost kašle v koutě!

Ne vždy budou májnice,
přijde bledost na lice:
nuže, pějte směle!
Sešlost nemoc donese,
pokud hlas se netřese,
nuže, pějte směle
písničky veselé!

Děvino hynuti.

Nápěv: Komu budem, tomu — poručeno Bohu;
ak nie šuhajkovi, aspoň Pánu Bohu.

Poslouchajte, matky, čo budem zpívati:
šuhajku věrnému račte dcerku dati!
Jestli ji nedáte, jen se s ní rozlučte,
vykopte jí jámu — Bohu ji poručte.

Lúbil šuhaj děvče; však mu ho nedali;
pošel šuhaj světem, v světě ho zajali.

Z daleké krajiny vítej, vlašovička,
či si neviděla mého šuhajička?
Věr sem ho viděla, on je porúbaný:
měj se dobře, děvče! on je pochovaný.
A děvčatko sbledlé pásávalo stádo
z jara u potoka, kde se páslo rádo;
pod jabloní květnou děvče sedávalo
a horoucí slzy hojně vylévalo.
Když se vyplakalo, hlavičku sklonilo,
by o šuhajkovi snad se mu přisnilo.
Sletěl květ s jabloně na tvářičku bielou,
i zbudil pod večer děvečku veselou.
A když přišlo léto, pásávala stádo
po trávnatých loukách, kde se páslo rádo;
ve vysoké trávě děvče sedávalo,
ale slz horoucích méně vylévalo.
Když se vyplakalo, hlavičku sklonilo,
snad o šuhajkovi by se mu přisnilo.
A tráva se nahla na tvářičku bielou,
zbudila pod večer děvečku ztrápenou.
A když přišla jeseň, pásávala stádo
ve skalnaté stráně, kde se páslo rádo;
ve stráně pod lípou děvče sedávalo,
ale žádných slz již víc nevyhlévalo,
vzdechlo od srdéčka, hlavičku sklonilo,
snad o šuhajkovi by se mu přisnilo.
Pršel lístek žlutý na tvářičku bielou,
ale víc nezбудil děvečku zemřelou.
Po zeleném poli větříček zavívá:
na děvčinyh rtíkách milost se usmívá.
Po spuštěném poli příkrý vicher běží:
běží i ponad hrob, v kterém děvče leží.

Mé procházky.

Soumrak se blíží, od stolika vstanu,
 nač bych víc písal, práce to daremná!
 Mám-li si získat čítatelů hanu,

Lež, péro! půjdu, kde stráž jest příjemná;
 než dříve pozru oknem otevřeným,
 jak se to stmívá údolím zeleným.

Ach, jak si milý, větírku svobodný,
 jak milé čerstvo vlaje dolinami —
 Lehnu si v okno: ó, kraju můj rodný,
 rozlehlý toku Dunaje břehami,
 bude-li to kdy, že náš osud divý
 přestane jednou tlačiti tvé nivy?

Bože můj, Bože! vy zelené hory,
 co ste vy byly, věk to uznat nechce;
 a co ste nyní? srdce želem hoří,
 a jiný z mého zármutku se chechce.
 Ó, časy dávné, již se nevrátíte,
 jen se ve chmouřách nad Tatrou vznášíte.

Smutnými břehy smutná vlna běží,
 nemá již slyšet hlasu našich zpěvů;
 slovenská matko, co v tvém lůně leží,
 má byt vydáno kletbě cizích hněvů:
 Ó, matko naše Nitra! ó, doliny
 Hrona i Váhu, vymrou vaše syny!

Dost nás je ještě, ale se neznáme,
 a nepřátelé na nás vždy žalují;
 vše je proti nám, zástupce nemáme,
 bratři se sami od se odtrhují:
 rodě můj od svých vůdců opuštěný,
 ach, neza dlouho budeš znivočený!

Tak v oknu ležím a myslím a myslím;
 a mhla mezitím sletne na dolinu,
 s červeným spolu měsícem povzešlým
 jásají řídké hvězdy na dědinu:
 víter studený, procházka zmeškána,
 oči mé v slzách — mysl rozervána.

Pláč nad smrtí Karla Hynka Máchy.

Das ist das Los des Schönen
 auf der Erde.

Schiller.

Hynku! Hynku! Hynku!
On sám.

Listku malý, v zármutku tichém jda do Karlova sídla,
 veršem nehlazeným vem tu žalosti slzu!
 Věř, že mi vůle není zvonivé teď písne vymýšlet,
 neb mé srdce mi jen »Hynku« a »Hynku!« upí.
 Plačte, vy pěvci čilí, Vltavou nad plačte šumící,
 na hrobě Máchy ležíc Čechie »Hynku!« volá.
 Krásnou's byl hvězdou, mihající lesky nebeské,
 třem vlastem měňavé nádeje barvy jevíc!
 Máj pěl jsi květný, červa v květě pěl jsi slzící;
 smrt svou pěl jsi, pěvec v srdci si červa tušiv.
 Krásný, marmorový byl tvůj zpěv, pěvče žalostný,
 marmorový, studený v srdci ti háral oheň.
 Ach, ty upíš v životě, básník teď po smrti káráš,
 zlost káráš života, z ráje že vinně ušel.
 Ví, nejeden stinnou Šumavou den zhasne ti, Česko,
 rozdrapaný v souzvuk než sleje Máchy se-pěv.
 Než třikrát sleje se, třikrát zase bolně rozerve,
 rána pokud zacelí, teď slzu nám co točí.
 Plačte, vy pěvci čilí, Vltavou nad plačte šumící,
 na hrobě Máchy ležíc Čechie »Hynku!« volá.

Návrat otce.

Z A. Mickiewiczze.

Podte, mé dítky, podte všecy razem
 pod sloup na hůrku, za křičky,
 pod čudotvorným kleknite obrazem
 i odříkejte patričky.

Tatko váš nejde, ranem i večerem
 čekám ho v slzách pálicích;
 zdmuly se řeky, lesy plné zvěrem,
 na cestách zbojců strěžících!

Slyší to dítky, běží všecy razem
 pod sloup na hůrku, pod křičky,
 pod čudotvorným kleknou si obrazem
 i odříkají patričky.

Políbí zem, a pak: ve jméno Otce,
 Syna i Ducha svatého,
 buď pochválena přesvatá Trojice
 nyní i času každého!

Potom Otčenáš, Zdravás, Věřím Boha,
 i Desatero, Kruženky,
 tak odřeknutá patriček úloha,
 i vezmou knížku z kešenky.

I litaniu k nejsvětější matce
 starší brat zpívá, a s bratem,
 přesvatá matko, prozpěvují sladce,
 smiluj se, smiluj nad tatem.

V tom slyší tarkot, vozy jdou hrmotem,
 a vůz jim známý popředku:
 i vskočí dítky, zakřiknou škřekotem,
 i běží rovno ku tatku.

Slyší je otec, a slzy leje,
 vyskočí z voza jak letem:
 Jakže se máte? co se u vás děje?
 Či ste tesklili za tatem?

Či matka zdravá, strýcové zdraví?
 A tamo hrozno v košíku!
 A ten mu rozpráví, a ten mu rozpráví —
 plno radosti i křiku.

Pohnite, kupec na sluhy zavolá,
 já s dětmi půjdu za vozem:
 tu dvanácte ho obskočí do kola
 zbojníků s křikem, s lomozem.

Brady jich dlouhé, dlouhé vousiska,
 zrak divý, prsa krvavé,
 za pásem nože, meč u boku blýská,
 v pěstech kyjáky hrčavé.

Zkřiknuly dítky, na otce pohledly,
 toulí se k jeho kolenám;
 zlekli se služi, zleknul se pán zbledlý,
 i vznáší prosby ku šelmám.

Ach, beřte vozy, beřte dobytky,
 jen nám života nechejte;
 ach, sirotami mé malé dítky,
 ženu mou vdovou nečiňte!

Neslyší to sběr, ten vůz vypráhá,
odvádí koně, a druhý
peníze! křičí, za kyjem sahá,
a onen mečem na sluhy.

V tom: stůjte! stůjte! zkríkne hlavní zbojce
a bandu z cesty vyhodí;
přepouští dítky, přepouští otce,
jdite dál, mluví, bez škody!

Kupec děkuje, a zbojce odvece:
Neděkuj, nečiň mi křiky,
mého ty první zkusil bys meče,
kdyby ne dítek patriky.

Pro tvoje dítky se ti nic nevzalo,
že tě přepouštím teď živým,
to děkuj dítkám, a jak se to stalo,
to ti upřímně rozpovím.

Zdávna sem slyšel o příchodu kupce,
i já, i moje junáctví,
tu hle za městem, na vršku u sloupce
střehli sme na tvé bohatství.

Dnes, když sem přišel, patřím přes křičky,
dítky ku Bohu s prosbami!
Slyším jich hlasy, vidím patričky —
žel mne zaleje slzami.

Otcovské kraje mi před oči stály,
kyják mi z ruky vypadá:
i u mé ženy jest můj syn malý,
a i má žena je mladá!

Kupče, jdi v město, mé kroky musí
do lesa; dítky, za křičky
ku sloupku jdíte a za mou duši
odříkejte též patričky!

Svatboj. *)

Rok 836.

V pošmourném tichu vedl Žel
nade pohanstva padem kvěl.
Však ze Zobora jeskyň temných
slyšet jest hlasy zpěvů jemných:

*Sláva! sláva! sláva
budiž Bohu na výsostech!*

A milostně se blankyt smál,
a jeho láskou zář planoucí
větríček libý porozvál
po vlně Nitry se třesoucí.
Na břehu město rozložené,
nad městem hrad, nad hradu výš
zdi chrámu skvostně vyzdvižené
a nad klenutím Krista kříž.
Pribina klečí v pokoře,
Adalram před oltářem stojí,
žehná oltáři, žehná hoře,
žehná bojarům a jich zbroji ¹⁾)

---

*) Pozdravenie na päťdesiatročnú jubilejnú slávnosť peštianskej
ev. slovenskej cirkvi roku 1837.

Rok 892.

Milostivě se blankyt smál,
 a jeho láskou zář planoucí
 větríček libý porozvál
 po vlně Nítry se třesoucí.
 Na břehu město rozbořené,
 nad rumem rum, znad rumu výš
 klesly zdi chrámu rozdrobené,
 klesnul zlomený Krista kříž.
 V pošmourném tichu vedl Žel
 nade křestanstva padem kvěl;
 však ze Zobora jeskyň temných
 slyšet jest hlasy zpěvů jemných:
Sláva! sláva! sláva
Budiž Bohu na výsostech! 2)

Dvojpěv. Rok 907.

V knize čítá Svatboj, mnich, jsa kníže,³⁾
 on Svatboj to sám, Svatoplukovič,
 v knize čítá na Zoboru svatém,
 ve Methoda zvěsta knize svaté:

Blaženi niščiú duchom, jako těch jest car, stviže nebesnoje.
Blaženi plačqščiú se, jako tii utěšet se. Blaženi krotcii,
jako tii naslědět zemlq.

Jak to čítá Svatboj, mnich, jsa kníže,
 zamyslí se čele n zadumeným
 ve Methoda zvěsta knize svaté.
 A již luna na rum hradu svítí,
 luny světlem vzdechy tajně vlají,
 krev se uschlá na rozvalu leskne.
 Zírá na to ze jeskyně Svatboj,
 zírá, myslí s srdcem zadumeným,

přijde k němu Chetumar a vece:
 Ztráta je Slovenska, kníže mnichu!
 dozuřila bitva u Dunaje,
 u Dunaje blíže Bratislavy.⁴⁾
 Kříž na prsa, pancíř na se, mnichu!
 vezmi paloš, vezmi štít svůj, kníže!
 vytrhni vlast ze záhuby věčné
 a buď, kněz jsa, Krista bojovníkem!

Neslyší ho Svatboj, mnich, jsa kníže,
 on se dívá na zář světla luny,
 i vztýčí se vzhůru, a pak vece:
 Mně souděno tajným býti věku,
 a potomci jen snít mají o mně;
 moje jméno však má vítěziti.
 Ila, již vidím křest pohanů krále,
 Vojtěch Pražan donáší ho Kristu.
 Hej, Vojtěchu, ty slovanská duše!
 A již blaho celou vlastní vlaje.

Než tu bledne Svatboj, mnich, jsa kníže,
 a pak dlouho mlčí jen a zírá,
 zírá jen zrakoma upřenýma
 a zas zrazu počne hovořiti:
 Vzteká zas se peklo proti Kristu,
 zuří zas boj, křestané se klátí,
 Vencelíne, ty slovanská duše!
 Ha, již leží Kupa, posel pekla,
 leží skolen Vencelína kopím.
 Nitra vstává rukou královinou,
 vstává i chrám svatý Emerama,
 sám král káže a jest zvěstem Krista,
 nose žádost vroucí rodu svého.⁵⁾
 A již blaho celou vlastní vlaje.

Než zas bledne Svatboj, mnich, jsa kníže,
 a pak dlouho mlčí jen a zírá,
 zírá jen zrakoma upřenýma
 a zas zrazu počne hovořiti:
 Co to měsíc krevdýchtě tak svítí?
 Ha, korouhev pluků Turků divých,
 ani vlekou v otroctví lid věrný!
 Znáš tě, znám tě; ty slovanská duše,
 znám tě, Zrini, dej životem ránu,
 ránu v srdce moci Turka zlého.⁶⁾

Než zas bledne Svatboj, mnich, jsa kníže,
 a pak dlouho mlčí jen a zírá,
 zírá jen zrakoma upřenýma,
 a zas zrazu počne hovořiti:
 Nezpomůže mužnost? ni oběti? —
 Dále jede Turek na křestany:
 ocas vlaje z věže Emerama,
 až pod Vídní »Allah!« se ozývá.
 Hej, Sobieski, ty slovanská duše,
 dolů měsíc, dolů ocas z věže!«⁷⁾
 A již blaho celou vlastí vlaje.

Než zas bledne Svatboj, mnich, jsa kníže,
 a pak dlouho mlčí jen a zírá,
 posléz klesne, klesna klečí Svatboj,
 ruky rozpne, čelo k zemi skloní
 a na zemi leže tak se modlí:

Hospodine! Hospodine svatý!
 služebník tvůj povrh' slávou světa,
 slávou světa na přestole jasném;
 povrhnul ní, aby tobě sloužil!

Hospodine! Hospodine svatý!
 služebník tvůj povrh' slávou jména,
 slávou jména u věku, u rodu,
 povrhnul ní, aby tobě sloužil!

Hospodine! Hospodine svatý!
 Ty si dal mi zaslíbení jedno,
 zaslíbení nade vše mi milé.
 Že mé jméno má vždy vítěziti.
 A ke konci, tam hle, tisícletí
 tisícletí první jen přichází
 a dědictví mé má již umřítí?
 Ó, vzbud věštce dva, duše slovenské:
 jeden prachu ať povstati káže,
 postavě jej před potomstva oči,
 uče krev se zase poznávati;
 druhý ať mu budoucnosti krásou
 vleje v zpěvě zmužilosti život,
 nepohna se v prostřed bouři mnohé.⁸⁾
 Hospodine! Hospodine! Amen.

Tak se modlil Svatboj, mnich, jsa kníže,
 dlouho ještě leže čelem k zemi,
 pak se vzhůru mužně rychle vzchopí,
 a mu v rukách zlatostrunná harfa
 pěje slávu, slávu Hospodina,
 a sbor mnichů na Zoboru za ním
 pěje slávu, slávu Hospodinu.

Rok 1837.

Milostně blankyt se usmívá,
 a jeho láskou zář planoucí
 větříkem milostným zavívá

Dunaje vlnou se třesoucí;
 a lid zachráněn v chrám pospíchá
 a v zpěvy zbožné vděk svůj míchá,
 a od klení chrámu zjevných
 slyšet jest hlasy zpěvů jemných:
*„Sláva! Sláva! Sláva
 Budiž Bohu na výsostech!“*⁹⁾

¹⁾ Kopitar: Glagolita Clozianus LXXVII. Anno 836 Adalaramus Archiep. Privinae ecclesiam in Nitrava ultra Danubium consecrat.

²⁾ Kopitar tamtéž LXXX. (Anno) 900 Pannonia scilicet iam ita vastata per Hungaros, ut in ea maxima provincia nulla appareret Ecclesia.

³⁾ Svatboj, či Svatoboj, druhý syn Svatopluka velikého, dle některých spisovatelů, stal se mnichem na Zoboru, a jen před svou smrtí stav svůj mnichům vyjeviv, potom v Nitře že pochován. Jini neznají než dva syny Svatoplukovy, Mojžíra a Svatopluka.

⁴⁾ Prešpurek nazýval se původně Bracislava anebo Bretislava, nepochybně vzal původ i jméno od některého ze slovenských knížat. Jméno Pressburg jest němčinou zkažené slovo z Bretislava, Preslburg. — V bitvě tam 907 svedené padnul Mojžíra!

⁵⁾ Severini Consp. hist. Hung. P. I. pag. 116, 117. I hunc, obvium utpote, infestus equum admisit Vencelinus concurrunt inimica mente, ut appareret, animo magis, quam corpore pugnassee, nec prius distracti sunt, quam Cupa perduellionis poenam capite solveret. Že Vencelin byl Slovan, patrně nejlépe ze jména jeho. — Choť sv. Štěpana krále, Gisella, chrám onen na Nitře opět postaviti dala, jest pak zasvěcen sv. Emeramovi. I sv. Štěpan v něm častěji byl. — Cirillo-Methodiada od Jana Hollého, str. 105. »Mešec sv. Štěpana v kostelnéj císařskéj pokladnici ve Vidni sa nacházajci, na kterém na jednéj strane Kristus Pán ze svatými podla gréckéj običaje viobrazení, na druhéj ale srdce a tento cirilskými literami slovenský nápis: Budi Gospodi milost tvoje na nas nynę i v vieki. Bože ušćedri ny i blagoslovi ny i prosvieti lice svoje na ny i pomiluj. — Sv. Štěpan sám kázal a učil, zač titul krále apoštolského od pápeže obdržel.

6) Mní se Mikuláš Zrini, rodem Chorvat, jenž se pod Siget pohřbiv, obětí tou velikou ránu turecké moci zadal. Viz o něm Zoru na 1835.

7) Mní se Jan Sobieski, král polský, jenž Turky pod Vídní poraziv, jejich moc smrtelně ranil a tím křesťanstvo na věky od nich obránil.

8) P. J. Šafařík a J. Kollár.

9) Všezpěv s hudbou provozovaný v chrámě církve ev. Pešť-Bud. dne 5. listop. b. r. dle Pořádku půlstoletní.

Ke slavnému vyvolení
vys. důstojného pana biskupa velkom. pana
Štěpana Stankoviče
za metropolitu karloveckého
od 75 zástupců národu na tamž držaném sboru
dne 23. listopadu 1837.

U Karlovce, městě svatoslavném,
u Karlovce na Dunaji tichém,
péře dívka bílá plátno bílé.
A jak dívka péře plátno bílé,
zpívá píseň hrdlem labutím:
»Hej, plátenko bílé, radost moje,
buď mi čisté, buď mi měkké, silné!
Když ty budeš čisté, měkké, silné,
na košilku budeš Pavlu mému.
Vím já dobře, co on hovořil mi,
hovořil mi včera pod ořechem:
,Když povezu dobré žitko s pole,
pošlu svaty do vašeho dvora.'
Hej, plátenko, buď mi čisté, silné,
na košilku budeš Pavlu mému.«

A jak dívka píše plátno bílé,
 a jak zpívá hrdlem labutím,
 přiletí k ní holub krásný, bílý,
 na hrdle mu zlatá hvězda visí.
 Vece k dívce holub krásný, bílý:
 »Dej mi pít, dívko krásná, bílá!
 Dej mi pít čerstvé, zdravé vody;
 dáš-li ty mně pít zdravé vody,
 novinku ti zato milou povím.«
 Dívka dává vody čisté, zdravé,
 vodu pije holub krásný, bílý;
 říká k němu dívka krásná, bílá:
 »No, pověz mi novinku již milou,
 zda již svezl Pavel žitko dobré?
 Zda již pošle svaty v dvory naše?
 Rci, holoubku krásný, bílý, rychle.«

Než nebyl to krásný, bílý holub,
 aj, totě byl posel od císaře;
 to ne hvězda zlatá s hrdla visí,
 totě list s pečeti od císaře;
 nechtěl to pít krásný, bílý holub,
 než to pít chtěl posla koník vraný;
 a on posel vece k dívce bílé:
 »Ty z Karlovce dívko bílá, krásná,
 nepovím já tobě o Pavlovi,
 ale povím tobě radost větší:
 já svolávám národ do Soboru,
 by pastýře volil sobě národ.«
 A to řekna pryč odletí posel,
 pryč odletí na koníku vraném;
 patří za ním dívka bílá, krásná.

U Karlovce, městě svatoslavném,
u Karlovce, na Dunaji tichém,
sedí národ ve Soboru svatém.

U vrch stolu, na přestole zlatém
dlí komisar od císaře pošlý,
podlé něho kněžstvo svaté sedí,
a dle kněžstva sedí bojovníci,
za vojiny sedí měštěniní —
všechněch vůkol sedmdesát poslů,
sedmdesát i pět poslů sedí.

A jak všickni řádně spolu sedí,
ozve k nim se komisara slovo,
an ke všechněm takto vážně říká:

»Pozdravení od císaře pána!

Voliž sobě, rode Srbů věrný,

Voliž sobě již metropolitu,

jenžby světil tvoje věrné srdce

a byl tobě otcem i pěstounem.

Pastýř bude on ti, stádu svému,

vodě vždy tě po zelených pastvách

a tě chráně před hltavou zvěří.«

Moudře k poslům komisar tak řekl,

a ti všikni: »Živ buď císař!« praví,

a pak volí metropolitu si,

jenž by světil jejich věrná srdce

a byl rodu otcem i pěstounem.

A když volí metropolitu si,

prvních deset zkřikne Stankoviče,

druhých deset zkřikne Stankoviče,

třetích deset zkřikne Stankoviče;

čtvrtých deset nechce Stankoviče,

pět z nich chce mít Vasilea Mogu,

pět z nich zase chce mít Živkoviče.

Ale pátých, šestých, sedmých deset
 všickni chtějí mít jen Stankoviče,
 a již i ti Stankoviče chtějí;
 všecko volá: »Stankoviče chceme!«

Hej, sokole můj, ty synu Hrona,
 rozpni křídla, zalet do Karlovce,
 tam zalétna zlétni do Soboru,
 v němž u vrchu, na přestole zlatém
 dlí komisar od císaře pošlý,
 vedle něhož kněžstvo svaté sedí,
 a dle kněžstva sedí bojovníci,
 za vojiny sedí měšťěni —
 všechněch vůkol sedmdesát poslů,
 sedmdesát i pět poslů sedí.

Tomu řekni ty, národu Srbů:

»Hej, národe ty pravoslavanský,
 šťastnější nad mnohé pokmenníky,
 ty se modlí za císaře k Bohu,
 ty miluj svou církev, blaho svoje,
 ty cti Stankoviče, perlu svoji!«

Takto řekni ku národu Srbů,
 a když diš to ku národu Srbů,
 pak se obrať zas ke Stankoviči
 a mu řekni v tato slova milá:

»Mnohá léta, ó Štěpane, pane,
 ó Štěpane, pane Stankoviči!

Mnohá léta přeje ti Slovensko
 a v Slovensku zpěvné Hrona břehy,
 a po břehách národ pravoslavný!

Ó Štěpane, pane Stankoviči!

mnohá léta přeje Čechie ti

a v Čechii pilné Labe břehy
 a po břehách národ pravoslavný!
 Ó Štěpane, pane Stankoviči!
 mnohá léta Morava ti přeje,
 a v Moravě smutné její břehy
 a po břehách národ pravoslavný!
 Mnohá léta přejí ti k blahosti,
 ku blahosti rodu, církve, vlasti,
 mnohá léta přejí ti ku lásce,
 hej, ku lásce ke všem kmenům Slávy.
 Nuž Hospodin dej ti léta mnohá,
 a ty přijmiž přání ze Slovenska.

Zadumění u břehu Hrona.

Poď, ó má harfo, ty mé potěšení
 jediné, jenž mé krotíš hněvy, žále,
 ty v mou vypráhlou mysl rozvlažení
 při Dunaji si líla i při Sale:
 poď, milá, sednem na břehu si Hrona,
 a slouchat budem, jak si on to stoná.

Hrone náš, Hrone, ó ty řeko stará,
 ty jsi viděla Mojžírovo rámě,
 tvá někdy vlna pokřestila jará
 temena otců v duchu pravdy chrámě:
 věrný Slováků ty příteli milý,
 na tvých mně nádrách první sny se snily.

Teď slzy cedím ne tvém břehu sedě,
 slzy pohřební rodu slovenského,
 tuchnoucím okem do vln hravých hledě,

ač v nich krásnější studu panenského
záři se lesknou luny zraky cudné,
probírám city srdce mého trudné.

Máš zhynout, rode? hoj! co to mnou bleslo? —
a zpěvy svoje komuže poručíš?

Jiného nemáš nic, v otroctví kleslo
vše, proto lehce s životem se loučíš.
Hah! slyšíš zpěvy, jež tví nepřátelé
co na tvém kaře zpívají vesele?

Ó harfo, harfo, proč tak smutně lkaješ?
Ještě Hron teče, žijí děti jeho!
Nech, nech své žale, veselým provlaješ
ty ještě zpěvem mládce pohronského:
Buď v obět padnem my moci bezbožné:
tvé naděje jsou věčně nepřemožné.

Nuž s Bohem, Hrone, spějž jen měkkým proudem,
zvlašť mysl bratrů, pozdrav pobratence:
přijde i doba souděna osudem,
sláva nebo skon pro tvoje milence.
Než hlas můj hyne, harfy znění hynou
a vlny Hrona plynou jen a plynou.

Kdo je Slovák?

Kdo je Slovák? Já jsem Slovák!
Já pil sem Hron, já pil sem Váh;
den nad Křivánem zrozený
prvý mi svitnul růžený:
i mne duch Nitry zaslouil
a z oka slzu vyronil.

Jsem Slovák, a má píseň je:
 Dejž Bože, ať můj rod žije!
 Ať žije rod můj slovanský,
 ať žije život panenský:
 ať slavný, svorný, nevinný
 zrábí pole své dědiny!

Jsem Slovák, a má milenka
 jest zpode Tatry, Slovenka,
 zpěvohlasná to dívčina,
 krásná, co květ a kalina;
 v tvém oku, Hanko rozmilá,
 se rajská slast mi zjevila.

Jsem Slovák, a má krev kypí,
 když hady na můj rod sipí,
 a surma zavzní do boje
 ochránit volnost pokoje;
 až král i vlast se oslaví,
 vrah krkavcům se zůstaví.

Jsem Slovák, a to je má čest;
 Slovanem býti chloubá jest.
 Vlast má, široká Slavia,
 už světem slávou zavívá:
 hurrá! já pil sem Hron i Váh;
 kdo je Slovák? já jsem Slovák!

Na usnutí.

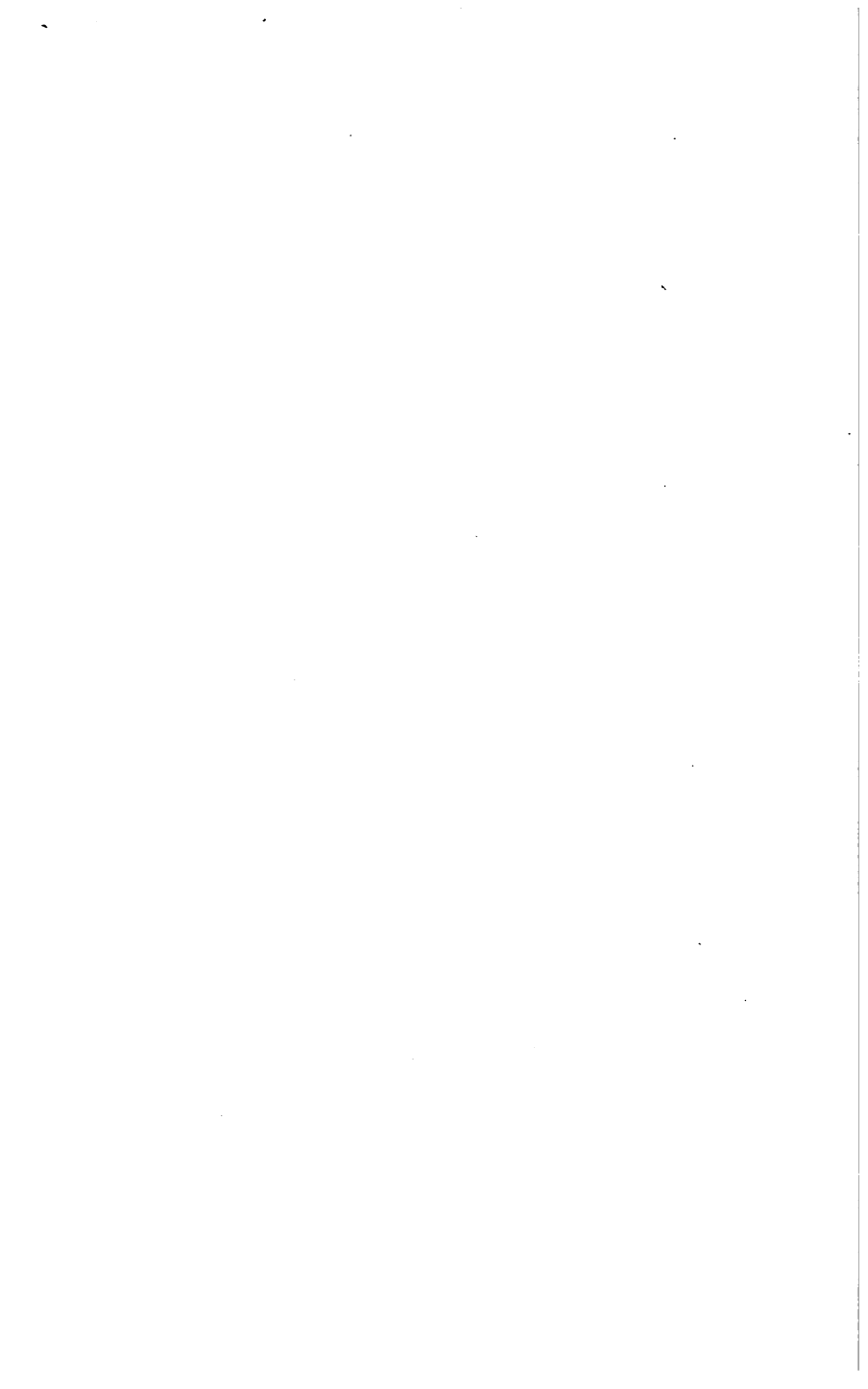
Z A. Puškina.

Když hlava k hlavniče přilnutá
 zavře ustalé své oči,
 a láska moje pohrdnutá
 poslední slzy vytočí:
 hárej, hárej, o lampo moje,
 bledým mne světlem osvěcuj,
 druh můj noční, potěšení mé,
 do jitra sen můj ostiňuj!

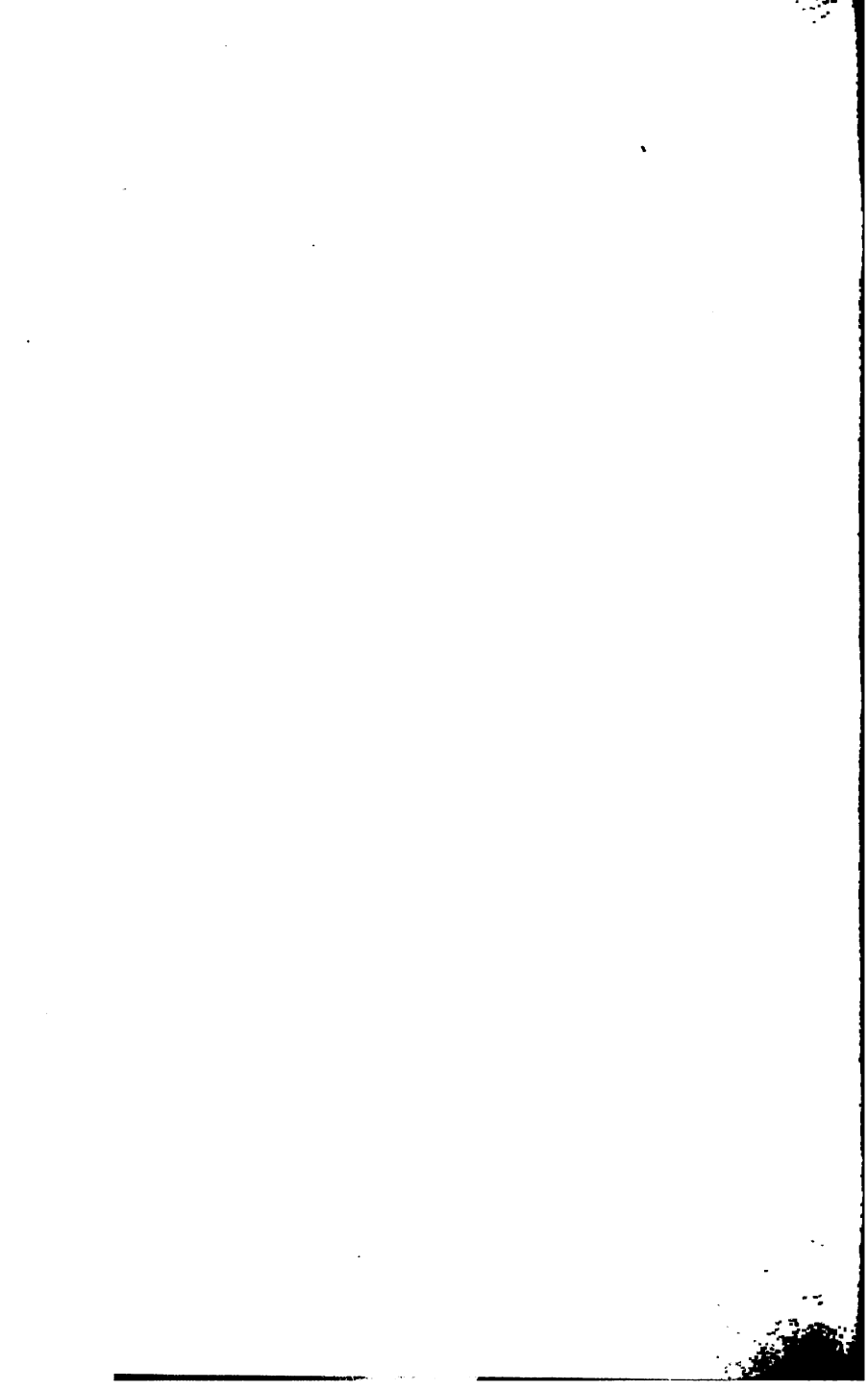
Když fantasie čarování
 mne k minulému přivádí,
 a lásky mé upomínání
 na srdce žele uvádí:
 hárej, hárej, o lampo moje,
 bledým mne světlem osvěcuj,
 druh můj noční, potěšení mé,
 do jitra sen můj ostiňuj!

Však naděje-li leskem tajným
 na mžik v duši mou zalítne,
 a osud omylem případným
 v život můj štěstím zakmitne:
 zhasni, zhasni, o lampo moje,
 aniž můj kout víc osvěcuj;
 v duši zažhlo potěšení se —
 ztuchni svět, víc se nezjasňuj!

II.

K Bohu.

Duchu mojej duše, myšlienky krýdlami
povznes sa k Tomu, večnosti cestami,
Ktorého slávi žalmu svätým zvonom
i ten prvý dych sveta utvorenia,
i šlahajúce to súdu blčenia,
i more slncí večným času{hronom.

Duchu mojej duše, ty letíš hynúci;
On je bez miesta, súci len a súci,
v čase bez času, tajný a zjavený:
ó, netvor v tvore! - zabudnúc na seba
keď v okamžení pozrem len na Teba,
už miznem v Tebe preblahoslavený.

Ty svety svetov ako rosu seješ,
a keď čo tvoríš, to tajomstvom hreješ
svetla, temnosti, rozkoše a strachu;
Ty z moci svojej večné divy rodiš,
a týmto samým len seba vyvodíš
v živote duchov, v slnci a tu v prachu

Bytnosť jediná, ktože dal Ti rady?
keď si Ty meral vesmíru základy
a začal písať veľkú knihu onú,
v ktorej si zavrel celé uloženia
zárodu, bytu a znovuzrodenia
a zákon večný každému zákonu?

Tým si Ty staval väzbu toho sveta,
 dal krýdla hviezdám, určil zeme letá,
 ním zná breh more, vták čas sťahovania,
 lev svoju korisť, hmyz sa premeňuje
 a každé pásmo života sa snuje:
 Tvoja je sláva, moc a panovania!

Rosa v lalii úsvitom zrodená,
 ako tá kvapka z prstu zavesená,
 tak je pred Tebou priepasť sveta celá;
 Tebe noc svieti v slnečnej jasnosti,
 Tebe minulosť a dni budúcnosti
 tak sú priezračné, jak duša anjela.

Kedy, kde, ktorá hmly krupajka spadne,
 ktorým červíčkom ktorý kvietok zvädne,
 kedy, ktorý vlas môj stane sa šedivý,
 vieš od počiatku; v každom snov pohnutí
 i v každom cite ľudských preblesknutí,
 v každom živote Ty sám si len živý.

Tys' v ranných zorách, v súmrakov zachvení,
 vo kvetov vôni, vo víchrov zúrení,
 kde sa najďalšia zohne obežnica,
 áno keď strelí poza všetky nebá
 myšlienka, všadiaľ najde plno Teba:
 nie je bez Teba sveta zahraničia.

Keď nič nebolo, Tvoje srdce bilo
 a všetky srdcia už v sebe nosilo,
 ako si mocným svojím: „*Buď!*“ ich stvoril;
 samého seba chováš ich dobrotou,
 sám večný život ich večných životov
 si, ktorý si! —

Sláva šlachetným.

Kto za pravdu horí v svätej obeti,
kto za ľudstva právo život posväťí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Keď zahrnia delá, orol zaveje,
za svobodu milú kto krv vyleje,
pred ohnivým drakom kto vlast zacloní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Kto si stojí slovu, čo priam shrkne svet,
komu nad statočnosť venca v nebi niet,
koho dar nesvedie, hrozba neskloní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Pán Boh šlachetnosti nebo vystavil,
večné on pre podlosť peklo podpálil;
kto ctí pravdy božskej božské zákony:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Nad Tatrou sa blýska . . .

Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú :
Zastavme ich, bratia, veď sa ony ztratia,
Slováci ožijú.

To Slovensko naše dosiaľ tvrdo spalo ;
ale blesky hromu zbudzujú ho k tomu,
aby sa prebralo.

- Ešte jedle rastú na krivánskej strane :
kto slovensky cíti, nech sa šable chytí
a medzi nás stane.

Už Slovensko vstáva, putá si strháva :
hej, rodina milá ! hodina odbila,
žije matka Sláva !

Do zbroje, Slovania . . .

Do zbroje, Slovania, za národ a slávu!
 Bleskom hromov divých na pomstu krvavú;
 jed pekelnej zmije len jej krv obmyje,
 do zbroje, Slovania, do zbroje, do zbroje!

Hej! či ste videli trón cisársky borit?
 Hej! či ste videli starcov svojich moriť?
 V krvi sa brodili, dediny spálili:
 na pomstu, Slovania, do zbroje, do zbroje!

Na hradbách svobody iskria hviezdy zlaté,
 to na vašich prsiach tie tri dúhy sväté:
biel-modro-červená, zástava spasenia,
 pod ňu sa, Slovania, do zbroje, do zbroje!

Otvorte žaláre, rozbite reťazi!
 Už deň pomsty letí, už Sláva víťazí;
 hoj, synovia Slávy od Visly do Sávy,
 vaša matka volá: do zbroje, do zbroje!

Na prešporskom poli k vzkrieseniu vstávajú,
 z hrobov tisícletých ku pomste volajú;
 rody budúcnosti v nádejnej radosti
 slzia k vám, Slovania, do zbroje, do zbroje!

Do zbroje, Slovania, za národ a slávu!
 Bleskom hromov divých na pomstu krvavú;
 jed pekelnej zmije len jej krv obmyje:
 do zbroje, Slovania, do zbroje, do zbroje!

Zadumenie podzimné.

Ako tá cesta Boha Hospodina
 na nočnom Jeho nebi
 slncami svetov vysypaná,
 tak sa už ligoce anjelmi vytkaný
 plášť tvoj, matuška naša, Slovensko!
 po svätých Tatrách rozostrený.
 V partách z diamantov ohnivých
 už idete sláviť deň Božieho Syna
 vy dcérky Slovenska, lesy naše!
 majúč živôtky čisté, prepásané
 stanom (srieňovým v stydlivej velebe.

Ale ty žalostíš, Hron náš, rieka milá!
 Už ťa stužuje mráz, už sa ťa chytá ľad,
 už priezračná tvoja, jak duša anjela,
 len kde-tu zažblnká vlnôčka von z ľadu,
 zdvihnúc hlávku svoju očkom zableskoce.
 Už po tebe bosá nebrodí dievočka
 s brehu na breh pod trávy bremenom;
 už stáda v skoku nehnú sa k tebe,
 suché ležia plte prihúžvené k vrbám,
 nad tebou surmuje zas víchor divoký,
 ako rôj Mongolov s divým božím bičom.
 Zakryže sa, zakry štítom ocelovým,
 a ty bež, vlnôčka, pod mostom skleneným,
 žaluj sa tam, žaluj, ticho sa vyvzdychaj!

Veď ty mrzneš, ale nevymrzneš;
 veď ty zamalieš, ale nevymalieš;
 veď ty tečieš, ale nevytečieš;
 veď ty hynieš, ale nevyhynieš.
 Hej, rozžiari sa východ vysoký!
 Hej, rozhreje on oziablu krv tvoju!
 Hej, rozženú sa prívaly od mora,
 a mocným hromom: Hospodin! Hospodin!
 zlámu sa lady tvoje, zhorí tvoj mráz:
 vtedy vyrúti sa mocná voda tvoja,
 preláme úzke brehy, sborí hate,
 a bude z teba Hron rieka, Hron pratok!
 Ponesieš plte naše, lode naše
 v Dunaj sivý náš, v Čierne more naše,
 tam staneš nosiť koráby naše. Hallelujah!!

Tak sa i teba chytá zas ľad, slovenský ľud!
 Už mrzne v tvojich synoch láska k tebe,
 utekajú od teba podlé deti tvoje.
 Mrznite, mrznite! synovia bez krvi!
 Zamrznete v ohni cudzej pece.
 Utekajte, utekajte! deti bez duše!
 Mrtvoly vaše zožerú psi v poli.
 Ja za oblakami vidím čisté hviezdy,
 ja za víchrom vidím milý pokoj,
 ja za hnevom osudu vidím božiu milosť,
 za službou hlúposti svobodu rozumu,
 i za hrobom krivdy spravodnosti raj,
 vidím za potupou slávu. Hallelujah!!
 Chytí sa i teba raz ľad, srdce moje,
 vydujú víchrice teplo života,
 vytleje oheň tvoj v tichom hrobe,
 nebude tebe večne žiť na zemi;

neprichodí tu žiť, kde je žiť nie život.
Uložíš sa pod kríž Boha Spasiteľa,
dosť skoro složíš sa tam do skrehlej zeme;
ale keď prejde noc tohoto stvorenia,
keď zblíknu svety tie v hni súdu Boha,
keď novú zem stvorí všemohúce slovo,
keď nové sa nebo nad nebom vysklepí,
keď sa deň rozodnie, deň večný bez noci:
vstaneš, duša moja, v oslávenom tele,
a vo večnom speve z východu k západu
večný potečie hymn ten: Hallelujah!!

Povzbudenie.

Nechláchol sa múdrosťou sveta :
 „Ctnosť je na zemi mam a svod,
 už je v ľudstve po ľuďoch veta :
 — Zhynie ten slovenský národ !

Blázon, kto si srdce zožiera
 nad tým, čo hynie, a za ľud,
 v ktorom vymrela sebeviera,
 znáša jobidu, žiaľ i stud.

Pôjdem, kadiaľ idú hávedi,
 strhnem sa i ja národa ;
 v Slovančine sú samé smeti,
 v Neslovanstve je svoboda !“

Nereptaj tak, neruš svedomie ;
 nie je duša tvoja z blata :
 veď je česť nie ľudské domnenie ;
 Boh je nie tela zo zlata.

Sloven si, a v tvojej vernosti,
 vzdor všetkým pýchy lakotám,
 javí sa Boh, a z jej tvrdosti
 stavia si nevidomý chrám.

Prines kameň k stavaniu tomu :
 život národnosti vernej ;
 nevojde smrť do toho domu
 k Slavianstva sláve velebnej.

Pozri, vysoko za mračnami
už sa nám zore ligocú,
už nad Tatry svätej skalami
hromy slávy sa bleskocú.

Neškodí ctnosti utrpenie;
žrú hady samy seba zlé;
blízko je vernosti spasenie,
lež podlost večnou smrťou stlie.

Na deň 6. lipňa 1861.

Ty zem svätá, no poškvrnená;
 zem svobody, no zotročená;
 ty zem krásna, no zohavená;
 zem života, no otrávená;
 ty zem svetla, no tmou zaliata;
 blahoslavená, no zakliata;
 kus raja v pekle sronený z neba:
 Slovensko moje, žiaľ mi je teba!

Nad slávy tvojej vpadlými hrobami
 visí ten žiaľ môj smutnými vrbami,
 a srdca krvou tie hroby skropuje;
 nad krížom hrobov hmla v nebo vstupuje:
 či jest vzkriesenia, či len znivočenia?
 či smrť je Bohom? niet znovuzrodenia?
 Veď vidíš svoj kríž, Spasiteľ spasenia.
 Daj nám vzkriesenia, vzkriesenia, vzkriesenia!

Niet smrti. V duše človeka hladinu
 zabresknul život, duša život vpila,
 svobodnej vôle priepastnú hlbinu
 silou životnej zory zapojila;
 chce: — jačí leja morskými búrami
 a srší periel ohnivých iskrami,
 z vln bijú strely do mračien oblakov:
 a z mračien sa tvorí nový svet zázrakov.

Kde sú hranice všemohúcej vôle?
Vstávajú Tatier zakliate mrtvoly.
Hrmí Považím ten hrom vôle ľudu;
horí deň súdu, a pekla obludu
zakúva večným väzením zákona,
na krest života skáče vlna Hrona:
z tisícročného hrobu umučenia,
Slovensko! len chci, vstane oslávenia!

Horlivosť proroka.

Učil som ich, a neučili sa;
 karhal som ich, a nekorili sa;
 prorokoval som, a neprecítili;
 divy som robil, a neuverili!

Hej, tomu slovu, čo svet vystavilo
 a večný zákon života stvorilo;
 Tebe, môj Bože, čo tam na Golgote
 trpel si za nás,
 umrel si za nás,
 zlorečí tá sber v divokej besnote;
 a Tvojho kríža svätého okolo
 skáče opilá s nezbedným chichotom,
 klajúc Ti divým, rúhavým rykotom,
 ako by Teba na nebi nebolô.

Vstaň, pravda večná, vstaň pomsty zúrivej
 Ty Bože svätý, zapál nebeský svod,
 syp smrti strely, syp hromy búrivé,
 vykonaj súd Svoj a vyhľad tento rod:
 ukáž nevere, v čí znovu bodla bok;
 nech zvie, že si Ty Boh, ja že som Tvoj prorok.

A na východe tam vstáva tichunký svit,
 dvíha sa, dvíha vôkol ožiarený,
 s tvárou uslzenou, slávyjasným čelom,
 Spasiteľ, držiac kríž ukrvavený.
 Hlas božský veje trblietavým nehom:

Neumrel som ja, aby miesta nebyť
hriešnym na zemi: ty, sluha, v pokore
uč, karhaj, prorokuj a rob ducha divy;
kým si ty vo mne, ja som v tebe živý.
Mir ti! deň príde, v ktorom ja zvíťazím
a lož i podlosť večne zaretazím;
deň ten je istý, je pravdy istota:
no nie deň pomsty, ale deň života.

V júli 1862.

V 57-my deň môjho narodenia.

Puť ma už, Pane! puť ma z Tvojho domu,
nevysielaj ma viac už k ľudu tomu;
dosť som ho, už dosť učil, karhal, tešil:
a on peleší tak, ako pelešil.

Všemohúci si, a či sa Ťa bojí?
Svätý si, a on brojí len a brojí;
milostivý si, reku, on sa smeje,
na sluhu Tvojho len potupu leje.

Srdce mi preklal vzdoru svojho rohy,
ukamenovať chcel ma svojmi bohy:
už mi je nikam. Chceš krve obeti?
Vydaj ma cudzím; len, len nie svojeti!

Tridsaťdva roky som Ti už vyslúžil
a ľud ten spasiť starostlive túžil;
vidíš, chce zhynúť: nuž dopuť, nech zhynie
a služba moja nech sa už raz minie!

„Do prachu ústa, sluha ty reptavý!
Kdeže je tvoj krest, kalich môj krvavý?
Zo služby mojej niet zniku bez viny:
beda pokoju bez slávy príčiny!

Či pokoj žiada dňa, a noci práca,
hra môjho vojska na nebi jasiaca,
plodivosť zeme, tok mora jačavý:
a ty chceš konca, koncanedočkavý?!

Nie! nepustím ťa; žiť musíš a rodu
 zotročenému vymáhať svobodu;
 za jeho slávu budúcu bez lieni
 nezhorne blažieť máš v mojom plameni.

A či, keď satan úžasom víchrice
 zareve, soptiac ohní blyskavice,
 ty tie zalievaš besy? V mojej palmy
 ty stínoch leziac rozkošíš sa žalmy.

Nad to dal som ti viery štít ohnivý,
 meč ducha, slova môjho hrom zúrivý,
 cirkev, a abys' bol celkom bezpečný,
 preložil som ti dušu v život večný.

Lud tvoj je lud môj; ja som si ho kúpil;
 svet mi ho sviedol, zotročil, potupil;
 lež krv je moja v ňom, a ja som svätý:
 hlboko padol, vysoko má vstati.

Nie! nepustím ťa, sluha môj, — môj synu,
 ešte ty slávy máš dožiť hodinu;
 už zvon zazváňa; len sa neodvracuj:
 uč, hroz, modli sa a do konca pracuj!“

16. nov. 1862.

Krása hnevu a pokoja, zákon života.

Krásne je mračno na krýdlach víchrice,
keď srdu svojho úžas rozrachoce
a Tatier hlavy ohňom divých mlatov
v črepy rozráža: zajajká nemota
dolín kriváňskych, rozručavým ťekom
valí sa potopa v druzgotavom skoku.

Krásny je i lev, keď rozjeziac hrivu,
zákona svojho hrúzu reve zveri
a zrakom krvavým svietiac svojmu právu,
nespasné zuby vycerí. Stoj skamenelená,
srnka bystrozraká; ulož sa v pokore,
zubr silnošijí: úteku ni vzdoru
niet proti všemoci sily v kráse hnevu.

No krásny je i mier nadsveta jasnoty
šialbam zeme nízkym v nenarušnej tíši,
tam, kde riekú vekov vytáča z ničoty
múdrost' tajomná v zárodívom zniku,
i strojí z nebytu myriady svetov,
i vedie ich roje cestami večnosti.

A Tvojho pokoja koho pojme duša
milostnosť božskú, čo tam na oslici
kráľ Tvojho ľudu šiel si v Jeruzalem?
Uprostred lotrov mrel si na Golgate,
vstal z hrobu tichý, šiel v nebo z Karmelu
a tam na pravici za nás oroduješ!

Je hnev velebnosť vôle rozhorlenej,
je hnev velebnosť sily rozjarenej,
je hnev zápal svätý za slávu života:
komu sa nelení, skoč v hneve do boja.

No je pokoj duše večne nezmýlený
bez žiaľu, bez mrzu, v sile ducha svätej
víťazstva istota v necite útrapov,
svietací spasením nad márnosťou sveta
slávy nadsvetovej velebou žiarajúc,
zákon i oslava víťazstva veleby:
to najvyššie došiel ten, kto došiel teba.

Hnev svätý.

Nenávidím ťa, ohyzda podlač,
celou dušou ťa nenávidím:

Vás, na otcovom hrobe pelešníkovi,
v brle krvavom najatého vraha,
švandry lúpežnej chlipných rozkošníkov,
náhle zabrinká tarajom. Ó, drahá
tam olúpená mať plače, tam v žiali
brat mladší život v čistú obeť páli;
a vy, otroci otrokov, bez studu
svätému jeho menu sa rúhate
a za mzdu mŕnu márneho preludu
v egyptskú službu ľud svoj predávate;
budúca kliatba potomstva, odrodač,
na teba hladiac už súd horeť vidím:
nenávidím ťa, ohyzda podlač,
celou dušou ťa nenávidím.

Vás, ľud svodiacich v bahno prostopaše,
práva bez pravdy Istivých úpravníkov,
cti bezzákonia lživých zákonníkov,
hradby slobody meniacich v salaše
zlodejstva; čo sa rúhate prostote
vami spustošenej saňami nezbedy;
had v srdci ľudstva, či ten mesiac bledý
svieti na lotrov rovných vám v holote?
Golgoty luze, otravcov Sokrata,
paličov Husa sber je v vás zakliata;
všetkej mrzkosti pekelnej vychrlač,

nie, myseľ svoju vami viac nezbridím :
 nenávidím ťa, ohyzda podlač,
 celou dušou ťa nenávidím.

Vás, druhi bez ducha, čo plaziac sa v prachu,
 slovom drhnete sa božím, a bludom
 neznosné svetlo zhášajúc, národom
 knôtom lichoty smradievate v strachu ;
 i k pravde i k lži rovnú máte vieru
 pre brucha pokoj, a rovnakú mieru,
 diablom i svätým pochvaly meráte,
 pre múdrosť sveta už Boha neznáte ;
 ó soľ zmarená, ó hniloby červáč,
 tvoje kadidlo je vierodusný dym :
 nenávidím ťa, ohyzda podlač,
 celou dušou ťa nenávidím.

Ty si zafala v strom boží človeka,
 i pravdy večnej, i práva, i slávy
 topor zbojnícky, a slad jeho mlieka
 pije už dúškom cimborad zbujnelá :
 i schne strom krásny a prší kvet biely
 a v každom kvietku mre duša anjela.
 Ty si zavrenú Bohom vypáčila
 priepasť, a strhnúc hviezdy moje s neba,
 v jej si ich bezdno búrou lži zvíchrila ;
 padajúc zovú hnev svätý na teba.
 No, nie potopných sveta znivočení,
 nie je sodomská pomsta v leji vrelej,
 ani mongolských divoč spustošení,
 ani zdrúzgavý Tatry zával celej ;
 len ten deň veľký ohňa v božích rukách,
 dosť je pre teba len tlien v večných mukách.

Na deň 4. augusta 1863.

Tajdi mi s očú s podvodnými klamy,
 ty plemä zmije z priepasti západu,
 k národu môjmu nepredieraj sa mi,
 vábivé svetlo horiaceho smradu:
 viera bez Krista, bez viery nádeja,
 vzdelanosť hriecha, krivda oprávnená,
 pekelnej zlosti na Slovanstvo. leja,
 učená hlúposť, múdrosť lžetvorená,
 sláva mrzkosti, bezuzdnosti shoda,
 brať prostopaše, satanstva sloboda:
 tajdi mi s očú, s podvodnými klamy
 k národu môjmu nepredieraj sa mi! —

Na plecía naše On položil ruku:
 Moji ste, rece, a k cherubov pluku
 pripásal driek náš. Hej, akože si mi
 zatrepotala, duša! Ako surmou
 pieseň víťazná, blesk z temna oblakov,
 prvý slniečka úsmech po stvorení,
 hymn zvona svätý, keď v tichú sobotu
 srdcom odkliatym v polnočnom rachotu
 z nemoty žialu s úžasom zaduní:
 Vstal Kristus z mŕtvych: Rabbuni, Rabbuni!

Moji ste, rece, poďte tvorit svety
 z brehov, kde v úsvit vlhký sa umýva
 slnce, až tam, kde v mraku temno sletí,
 keď pred podlostou človeka sa skrýva;
 poďte, na nebi sa mi sláva zračí.
 Hľa, skáče skála, už veže vstávajú,
 Slovanov rody od púšť užiarených
 už človečenstvu nový dom stavajú
 do svetov uhla ladom zasklenených:
 slávy deň večný nič viac nezamračí!

Tu bývať budeme. Tu Slovanstva rody
 stvorí svet nový pravdivej svobody.
 Boh to chce; peklo z toho nás nesrazí:
 márne hen bršlen po lipe sa plazí,
 márne zahasit úsvitu blesk jarý
 spasenia nášho chce nepriateľ starý,
 a saňou zlostnej bratovraždy srší
 huckať a zavliecť brať v brloh peľeši.
 Ctnosti znamenia tak zatknul vysoko
 sám Boh Spasiteľ, že márne naň oko
 so strachom škúli toho nepriateľa;
 no nestrhne ho zlosť jeho zbesnelá.

A teba, teba, slovenský človeče!
 Teba vyrval Boh z hrobu tisíc rokov;
 pári orol tvoj; už mu neutečie
 tá pravda tvoja, i tvojich prorokov.
 Vstávajte, vstávajte nad slovenským krajom
 dielo započat; nad sivým Dunajom
 vstávajte, vstávajte, dieťa svätých Tatier,

a silou ducha roztrhni osnovy
bludu, ktorým ťa v otrokov okovy
zaputnal, strhnúc ťa s pŕs tvojich matier,
otec nevery, ten syn lže a mamu.
Vztyč vajanovskú fakľu nad tmou klamu,
kries vôkol život, podaj ruku bratu,
veď ho ku krestu ducha viery živej
na základ pravdy, svobody pravdivej,
a dušou čistou v šlachetnej obeti
dajže v Matici ľudstvu matku svätú.
Zas nad Trihlavom kríž sa zaligoce
a krivdy pyšnej panstvo sa stroskoce.

Svitaj, Bože . . .

Pieseň, spievaná pri otvorení Matice Slovenskej 1863.

Svitaj, Bože, jasne svitaj,
 svitaj, svitom zavítaj.
 matke Sláve presvitaj!
 So Zoboru zvona hlas:
     Všemohúci,
     milostivý,
     vševedúci,
     lútostivý,
 milosrdný je Pán náš! —
 Blesk trasia Tatrami:
 Hroby, otvorte sa! —
 Rachot hromu trúby archanjela:
 Veky, dvíhajte sa!
     Matka Sláva
     z hrobu vstáva;
     v plameni obetí
     synov svojich, sviati
     v novuzrodenie
     a vo spasenie
     slovenskému rodu
     k prenárodu.
 Svitaj, Bože, jasne svitaj!
 Svitaj, svitom zavítaj,
 matke Sláve presvitaj.

Horislavovi Škultétymu.

Vezmi svoj kríž a jdi za Ním,
radostný brat môj smutný:
pokor sa srdcom skrúšeným;
vo viere buď mohutný.

Menom Božím znamenáný
Otca, Syna i Ducha,
v službe jeho si oddaný;
a veď sluha poslúcha!

Dvoch synov Ty, dve dcéry ja
s plačom sme prežehnali;
kopali hroby vzkriesenia
a Bohu ich oddali.

Veď večnosť je okamih len
a vekov nepočety
preletia ako krátky sen,
a tu zas naše deti.

Nemôže ničť stvoriteľ,
nemôže lhať duch svatý:
deti naše Boh-Spasiteľ
rúče nám zas navráti.

Kriste Bože, pomni na nich
tam, tam v královstve svojom ;
skorej, skorej rozžialených
uteš nás tým pokojom.

Vezmi svoj kríž a jdi za Ním,
radostný brat môj smutný :
pokor sa srdcom skrúšeným ;
vo viere buď mohutný !

Haman.

Zná, zná Hospodin cestu spravdivých,
nie sú mu pletkou túženia;
hlas nad Egyptom z výšin milostivých:
„Svitaj deň verných spasenia;
vo dve zdi sekni sa k priechodu more,
v stĺpoch ohnivých horte v púšti zore!“

Zná, zná Hospodin cestu spravdivých!
Slovenský brat môj, nežalej;
nemýl sa mocou ani slávou lživých:
mužne ďalej, pevne ďalej;
padne Babylon, a krivdou zajatí
navrátia sa zas v Jeruzalem svätý.

Zná, zná Hospodin cestu spravdivých;
no cesta zlostných zahynie!
Hej, pyšný Haman, či tymian Istivých
kúrom smradu nepominie?
Chtiac ubiť národ zrazu si onemel
a na vlastnej si šibeni scepenel.

Tým v Baňskej Bystrici.

No hej, vy, vy mňa s nôh srazíte,
 pred vami ja zohnem šiju?
 Vy, bedač, vy mňa prinútite
 bohom uznať vašu zmiju?
 Nástroje hlúpe schytralých otrokov
 k zkaze i svojej i svojich prorokov.

Napájajúc sberbu ložmi
 len kata si napájate,
 blčiac vatrou nenávisti
 vlastný dom si podkladáte,
 strachom svojich podlých ostúd
 slabých v hrdinov svätíte,
 kryjúc sa v nedotklé bahno
 jeho smradom sa dusíte.
 Už hyniete: zahyniete!
 No smejte sa len v nevere
 a v povere zahyniete;
 smeňte sa len zuchvalstvami,
 ale v strachu zahyniete;
 strielajte krvavým okom,
 a v slepote zahyniete;
 naplňte svet ohavnosťmi,
 a v ohave zahyniete.
 Zahyniete!

Brieždi sa, zori svet nový, veľiký
syna Slovena človeka,
pred ním surmujú rachoty hrom-hromu,
tečie ohňov divá rieka,
sekajú krýdly v úteku obludy;
on v sláve stojí už zmiji na hrudi!
Tisíce vás pod ňou, stotísíc pod vami
sviazaných hadov, žeravých kruhami,
z prielomu pekla pažerák zubistý
chvat chvatom cerí po svojej koristi.

Už ste dotiahli. A vy mňa srazíte,
pred vami ja zohnem šiju?
Vy, bedač, vy mňa prinútite
uznať bohom vašu zmiju?
Ech, blbí hlúpej podlače otroci,
už ste dotiahli: A toto vám pomník
v troch svetoch vašej hanby svedok večný,
a mená vaše preklínajúc trúbiť
sám bude z neho hen ten váš nájomník.

Tomášovi Červenovi.

„Tomu moja pieseň v slávu zazvoní!“

Teraz mi, Píto, zahraj tuš veľiký,
slávny a silný! S Kriváňa k Dunaju
zahuč ho rezko, po všetkých dolinách,
kde Sloven žije; vydrž ho zdlhavý,
že ho počujúc, slovenská rodina
udre si v päty a mračien mlhavy
preraziac nesie pred trón Hospodina
posvätnú triznu: Živ ho na výšinách
pred tvárou svojou, kde svätí stávajú,
Tomáša nášho, živ ho Boh veľiký!
Čo my na nízkej zemi tu prosíme,
to Ty uslyš tam v nad sveta výsosti;
čo my v kypiacich srdciach tu cítime,
to vyrozumej v nebeskej múdrosti;
na čo tu v Tatrách ticho vyzeraláme,
to Ty tam hotuj v bohatej štedrote;
na čo po práve sa tu domáhame,
ku matke svojej dopomoz sirote.
Ty pravdy našej osvedč spravdivosť;
a presláv naše nádeje v pravdivosť;
ale na kňaza pravého pôvodu,
na svätiteľa Tvojej lásky domu
vlož, Pane Kriste, ruku nevidomú
a reci: Mir Ti, i Tvojmu národu!

Proslov

k otvoreniu Svetlice národnej

v Turčianskom Sv. Martine 8. augusta 1865.

Šlachetnosť a osveta vedú len ku sláve!
 Keď si národ nezvratne zastane na práve,
 zatúžiac za svobodou, svobodičkou zlatou,
 skruší jarmo cudzoty zbrojou pravdy svätou,
 a: Hor sa! a: Hor sa! — rozpustí zástavy;
 hej, ktože ťa, národ môj, v tom behu zastaví?
 Nieto vo svete moci, hromu, ohňa, vody,
 čo by ťa, keď sám nechceš, zbavily svobody:
 svobody byť človekom a zapáliť lúče
 svetla pre oko duše a ním svietiť rúče;
 aby syn slovenského človeka žil v čnosti,
 miloval vlasť a verný kráľovi v svornosti
 s každým bratom Slovenom, s Maďarom i s Nemcom
 i s Románom v mieri stál, ale odrodilcom
 hanebným sa nekoril. Bo zlá je zaráza,
 klebeta, hlad, i oheň, i moru nákaza,
 i zlosť vraždy divokej, i hnusné opilstvo,
 nestuda, i lakomosť; horšie odrodilstvo!
 Miluj národ horlive: a dá ti Boh šťastia;
 dá ti Boh raz dobrý deň, ten, ktorý ti veštía
 skázky, piesne i slová národných prorokov,
 že na zemi slovenskej nebude otrokov:
 zemän, mešťan i sedliak bude brat bratovi,
 keď za národ zahorí srdce Slovákov.

Hej, vtedy naše hole zakvitnú ružami
 a zlatom sa rozvlní pole dolinami,
 v mestách našich povstanú školy a svetlice;
 raj v lone božom budú slovenské stolice:
 rehot stáda, kosy cveng, spev devíc milostný,
 krosien, pítky, kladivca, trhov šum radostný,
 jednou hymnou hrať budú Iudu šťastlivého
 od Kriváňa hen k toku Dunaja sivého.

A ten deň sa už zori: v Tatrách vtíel matica
 sadla, a jej prvý roj prijala Svetlica
 v Turci tichom, ktorého záhrada sa stala
 útočišťom národa, ako niekdy kráľa.

Roj sa, roj, slovenská mlaď, a hraj v nevinnosti,
 rozjar sa a rozraduj v otcov národnosti;
 tu ich radám načúvaj a váž si ich práce;
 ech, len podliak žiada si k darom ešte pláce.
 Dar za dar! Daruj i ty obeť za obeti
 a posväť sa v Svetlici láskou ku svojetí.

A ty svietže, Svetlica, blízkym i vzdialeným,
 sviet Slovenov národu vedou i umením.

Vám ale, kriesiteľom, otcom tohto rodu,
 sláva! Sláva kráľovi! a sláva národu!

Či veriť ešte?

Či veriť ešte, že je Boh na nebi
 strašný sodomských prívalov hrúzami?
 Či veriť ešte, že žije ten Svätý,
 ktorý stál niekdy vatrou na Sinai
 a jãkom hromov: „Ja, ja som Hospodin!“
 zjavil sa svetu prísny a horlivý,
 prisahal pomstiť službu iných bohov
 až do štvrtého človeka kolena,
 ale dať milosť i pozdným tisícom
 potomkov duší verných mu v prostote.
 Či žije ten Boh? keď ten svet rúhavý
 Jemu na posmech: „Boh môj je moc moja,“
 hlási, „zákonom je mi vôľa moja;“
 a hrom necekne, a hluché je nebo
 na vzdychy zbitých vraždou Kainovou!
 Či veriť ešte, že je Boh na nebi?
 Veriť: človek je tvor na obraz boží,
 a nie premieňača ošklivej opice;
 keď len za leskom sa ženie a bruchom!
 Života pravdu ponúkaj hávedi;
 ona ti na to: pálenky, pálenky! — —
 Nie, nedostupná je háveď rozumu;
 hej, ale letí v osídla podlače.
 A či človek je zvláštnym, vyšším tvorom
 len že hovädstvom predteká hovädá?
 Lúpež je pravda a právo človeka,
 múdrosti nazbyt má, keď má ostrohy,

pod krížom svätým číta zrná v meci,
 a rovným počtom nazpät merá duše:
 veriť, človek je tvor na obraz boží?
 Pohľad! hen plte v Margitu búchajúc
 bez vôle ženú tam sa Váhom dólú!
 Národ, ech, národ! so sto na stá rokov
 plavia sa tak tie pokolenia tvoje
 hen na lakomstva zlatobažných oheň.
 Kde, kto je národ? veriť, že je národ
 ten ľud slovenský? k sláve povolaný?

A predsa verím, že je Boh na nebi;
 verím, že človek božia je rodina;
 verím, slovenský ľud že je národom.
 Skočte len, duší mrtvolami svojich
 rieku hatajte, hŕstka vy, nie zemských,
 vy, vy nebeských duchov krásne duše.
 Na breh sa, na breh, rodu môjho deti,
 sem ruky! ruky! zastaneme si raz,
 po tej povodni divých, dlhých časov
 služby, zapáliec žertvu Hospodinu.
 Veril som, verím, večne budem veriť:
 že je Boh, že súd jeho nevystane;
 súd k smrti podlých, šlachetným k oslave.

29. nov. 1865.

Mládeži. — *Karol Kuzmányi*

(Do pamätníka Samkovi Medveckému.)

Ak chcete ďalej prísť, ako my dôjdeme,
 treba vám vjac vedieť, ako čo my vieme,
 treba vám vrúcejšou vierou sa zapáliť,
 treba vám smelostou väčšou sa presláviť,
 treba vám vjac práce, vjac trpelivosti,
vjac čistoty srdca v svätej nevinnosti;
 lebo po čom túži človek, tomu slúži, —
 a ako mu slúži — tak sa v tom i stuží;
 beží potom človek — a lebo dobeží,
 lebo i upadne — — a — potom tak leží.

V T. Sv. Martine, 27. dec. 1865.

Čo ma biješ?

Všetko činite bez reptania a pochybovania, aby ste boli synovia Boží úprimní a bez hany i bez viny v prostred národu zlého a prevráteneho, medzi ktorýmžto svieťte ako svetlá na svete, slovo života zachovávajúc ku cti mojej v deň Kristov. Filip. II. 14—16.

Čože ma biješ? ach, veď mňa to bolí!
 Prečo ma biješ? čo som Ti urobil?
 Nevzdoroval som nikdy Tvojej vôli
 a proti pravde nikdy som nezdobil:
 akože môžeš tak so mnou obchodiť,
 sľúbiť súd svätý a s krivdou sa vodiť! —

Či som Ťa prosil, aby si ma stvoril?
 A Tys' ma stvoril v zemi lže a mamu,
 osirotiac ma cudzím si pokoril,
 pustil ich prúdom podvodu a klamu;
 a keď som brehu chytil sa v tom boji,
 vtedy len ešte bolo po pokoji! —

Dal si mi slovo svoje svätohrozné,
 ale si mi ním rozkoše vypálil,
 vliat v srdce túžby k splneniu nemožné,
 nevzal do neba a od zeme vzdialil:
 nenávidiac svet i nenávidený
 túlam sa teraz bez neba a zemi. —

Keby som v svete so svetom chodieval,
 nosil by hlavu slávou ožiarenú,
 národ ten by ma na rukách nosieval:
 teraz, keď horlím česť dať Tvojmu menu,
 ľud rojom sršňov letí mi do očí,
 a mňa žiaľ žere, že klamu otročí. —

Kdeže je pravdy tá Tvoja ochrana?
 Podliakom svitá česť, rozkoš, svoboda;
 ja po modlitbe ľakám sa hneď z rána,
 čo sa dnes svalí na mňa za nehoda!
 Po akejže to pravde svet spravuješ;
 lichotíš vzdoru, vernosť pokutuješ! —

„Mlčíš! či mlčíš! Ešte odvrkávaš,
 zlou lžepokorou pyšný sebeclubec!
 Vieš, že nič nevieš, predsa odštekávaš,
 zdutý mudráctvom mudrák nerozumec!
 V smrade rozkoší chceš vklznúť do neba?
 Tu milosť k trestu, trest k milosti treba! —

Kto ma kdy videl, kto ma kdy pochopil,
 jedínú pravdu svätú a odvečnú!
 Keď som nejsúčnosť jsúčnosťou pokropil
 a viere pravdu dal vo mne bezpečnú;
 kto vierou žije, ten s anjelmi lieta
 a jeho srdcom môj život trblieta. —

Ver! Nezná biedy ctnosť pokorná. Slávu
 a radosť má i v boji nepokojov;
 blahoslavení, čo, nekloniac hlavu
 pred zlosťou pyšných, blesknú svätou zbrojou!
 Trpia? Netrpia! Tí, čo horekujú,
 nemajú viery, a pravdy neznajú. —

Znaj pravdu a ver v život v pravde večný,
neskuč pre krivdy a mne neodvrkuj,
jdi svetu divom pokorne srdečný,
pravdou života môj príchod prorokuj:
Prídem! a pravda na prestol si sadne,
no lož v tlien večnú pekla sa prepadne.“ —

9. febr. 1866.

Maticnej družine.

Páčite sa mi, bralá Tatier,
 mračien Fatry divoký brom,
 na Královej blkoty vatier,
 i tvoj, náš Váh, potopný hron,
 i jāk váš, víchrov lesolomných,
 i shon váš, mlh oblakotvorných,
 tvoj, Poľana, kvetistý kmit,
 i Vepra jedle vekovečné,
 hviezd našich mihy dobrorečné,
 sneh našich zím i jara svit.

I lúbim tvoje jasné čelo,
 tvári mladej plápolný stud,
 jazvami oslávené telo,
 bojochtive napnutú hrud',
 i očí pokorné vzozrenie,
 i pier prelúbezné zvonenie,
 ty Slovena panenská mať!
 Teba, snúbenku obručenú,
 korunou hradieb ovenčenú
 sám Boh ma núti milovať.

Ale viac teba, na jej lone
 družinu moju v nehode
 lúbim, čo zrak po nebosklone
 vodiš túžobný k svobode,

slovenská brať, predoznačený,
 nádejou slávy posvätený,
 vyberaný anjelmi voj,
 prorocký sbor, slovo i divy
 tvoje požehná Boh pravdivý,
 i pravdy meč, i práva zbroj.

Krása je vojska šik strmiaci,
 bohatierov na meči päsť,
 velebný je oheň hrmiaci
 za teba, milá, svätá vlasť,
 prevelebné orlov párenie,
 ryk súrm, lej bubnov, i srazenie,
 i rekov padlých bledá tvár,
 i víťazná zástava práva,
 i víťazov víťazosláva,
 dňa svobody veľkého žiar.

No krásnejší je sviet umenia,
 svedectvo pravdy nezbrojné,
 požehnaná je moc učenia,
 zkúm tichých práce pokojné:
 roztvor nebies, obživa skalín,
 vzkries vekov, lúč nových objavín,
 nastrunením zvukov z neba;
 krehký je meč, pravda nezlomná,
 večneživotná len ctnosť skromná,
 večná len krásy veleba.

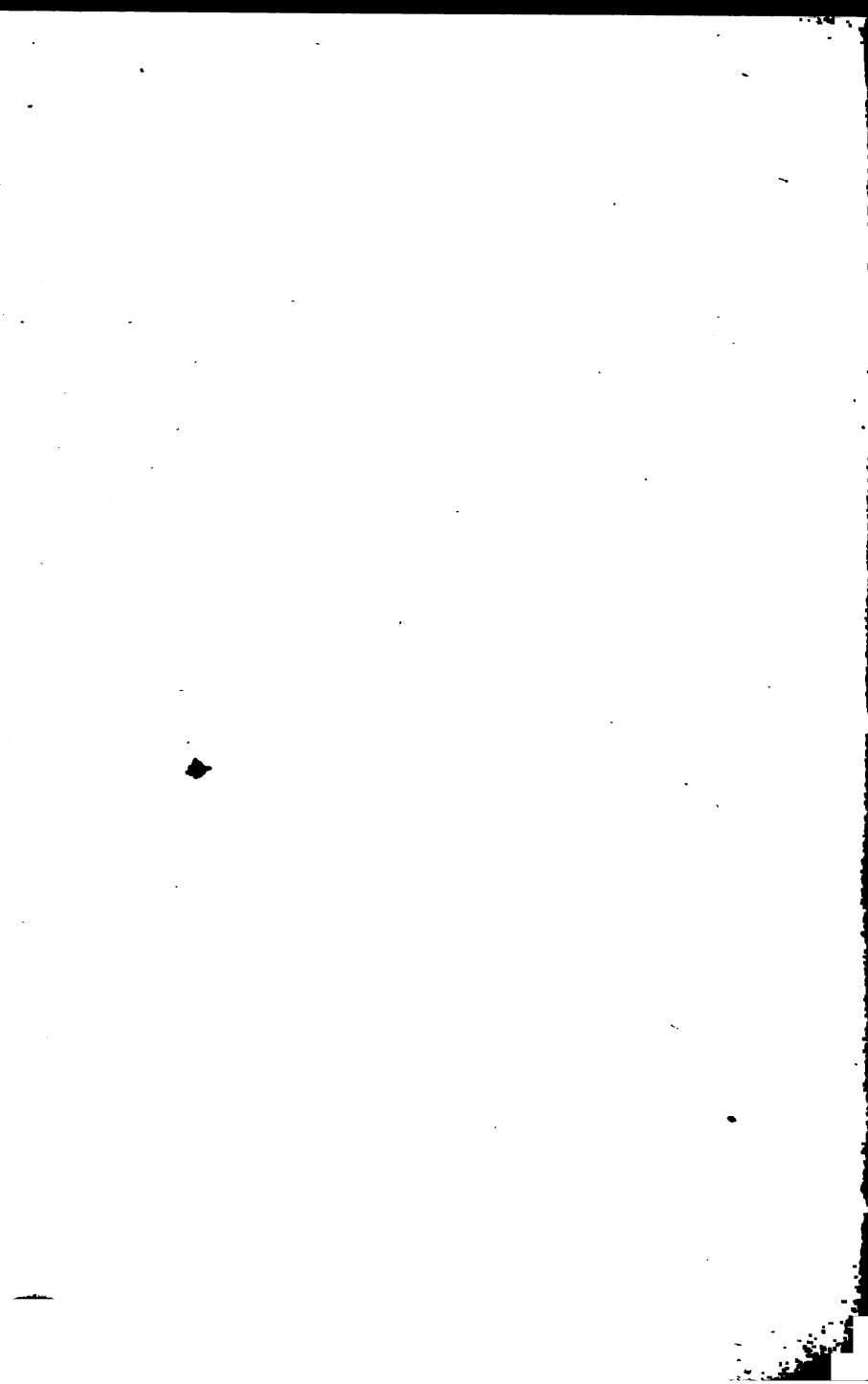
Ver len, družina! Nad Kriváňom
 stoja tvoji dvaja svätí,
 s nimi ten, čo je spasy pánom,
 žehná krestom tvojej brati.

Vatruj, veruj! Vrah pokorený
zmrholí, Kriváň oslávený
vznesie sa v nebies výšinu,
a Boh sám cestou pripravenou
spasí slávou blahoslavenou
Sloven tatránских rodinu.

2. mája 1866.

III.

Hej! len vždy veselo . . .

Hej! len vždy veselo :
 cic kozy, kozina,
 ešte nám nebila
 posledná hodina!

Červené vínečko :
 chlapci, napime sa!
 zadudaj, zadudaj :
 chlapci, zatočme sa!

Po horách, po dolách
 letí spev slovenský :
 nože, len užime
 ten vek náš mládenský!

Hej, vy naše hole,
 vy ste naše hrady :
 od vekov Slovákov
 mávaly ste rady

Bystrá voda tečie —
 dolu dolinami :
 bystrí chlapci rastú
 tu medzi Tatrami.

Hej! bystrí a smelí
veselí Slováci :
Trenčania, Turčania,
Zvolenci, Liptáci.

Zdraví ako lipa,
mocní ako duby,
ak sa cudzí sblíži —
ukážu mu zuby!

Stojí Tatra, stojí
i Kriváň rohatý :
cic kozy, kozina,
cic Pišta fuzatý!

Štyri čiastky roku.

Na svite štebocú lastovičky:
 šuhaj ženie z domu von kravičky,
 dievča vije venec,
 píšťalku mládenec
 z víby krúti.

Pred našim sa domom lipa puká,
 kukučka v zelenom háji kuká:
 koľko mi rokov dáš,
 kým pôjdem na sobáš?
 Povedz, keď znáš.

Leto prepelica oznamuje,
 novému sa chlebu ľud raduje,
 otec jačmeň kosí
 a syn snopy nosí
 do hromádky.

Tadolu, ta letia divé husi,
 k vínobraníu dolniak nože brúsi,
 horniak repu kope,
 dievky trú konope
 pri mesiačku.

Vrabce lačné letia do stodoly,
 šuhaj senom křmi tučné voly,
 nevesta lan prade
 a svokruša zrebe
 kolo pece.

Ohlas piesní slovenských.

1. Priznanie.

Povedz mi, povedz, ty sladká malina,
 povedz mi, kúpim ti čížmy z karmazína;
 povedz mi to jedno, či už líbiš koho?
 „Nepoviem, nepoviem; čo koho do toho!“

Povedz mi, povedz, môj holúbok zlatý,
 povedz mi, kúpim ti fertušku z tafaty;
 povedz mi, či si sa komu zapálila?
 „Nepoviem, nepoviem; matka zabránila!“

Povedz mi, povedz, anjel maľovaný,
 povedz mi, kúpim ti kaštieľ murovaný;
 povedz mi, dušinka, kto ti je po vôli?
 „Nepoviem, nepoviem; hlavička ma bolí!“

Povedz mi, Anička, a dám ti sám seba,
 povedz mi len slovo, a viac mi netreba;
 povedz mi, či je už koho rúčka tvoja?
 „Nikoho, len tvoja, Janík, duša moja.“

2. Hrdá.

Všetci ľudia klebetia, že nemám dukáty,
 že sa za mnou nevláča hodváby, šarláty;
 ale ja mám, čo ja chcem, mám ja čierne oči:
 keď si pozrem na nebo, nebo sa mi točí!

Povedala Fonfová, že mi „fon“ nepíšu,
že nad mojím vrkočom perá sa nekníšu;
mňa soličkou krstili pán kaplán nebohý,
a Fonfovej narástly pod klobúčkom rohy!

Hoci teba, Eržika, tri paripy vláča,
na kone, nie na teba, mladí páni páča;
keď ja výjdem z domu von, všetko vôkol jasá;
so strán všetkých počuješ: to je krásnych krása!

Préto si aj vyberám, chcem rovného sebe,
hrdá som, a aj budem i na suchom chlebe;
nechcem žiadnej cudziny, a nechcem podliaka,
ja sa nikda nevydám, ak nie za Slováka.

A to Slovák musí byť, ako z Tatry skala,
pyšná, tvrdá, i pevná, i mocná, i stála:
veď sa ešte sosypú hromy na Kriváni,
a potom si povieme: vy páni; my páni!

3. Nešťastný vydaj.

Sláviček, speváčik; sláviček, žaloba,
chorá som ja, chorá, samá som choroba;
srdce sa mi stíska, hlavička ma bolí:
ten môj pyšný vydaj, nie mi je po vôli.

Nie mi je po vôli tá nová rodina,
celý deň na opak ide mi hodina;
všetko mi je cudzie, všetko na mňa páči:
v dome som nie doma; nič sa mi neráči.

Vydaju, vydaju, kvietok na jabloni,
 veď sa tvojemu kvetu došť skoro odzvoní;
 svokor dobrý človek; svokra saňa besná:
 už nemám dňa vo dne, už nemám v noci sna-

Povedz mi, mužičku, povedz mi len zkrátka:
 či som ti nie viacej, ak otec a matka?
 Ak som ti nie viacej... sláviček, žaloba,
 chorá som ja, chorá, samá som choroba!

4. Víno dobrá medicína.

A my by sme pili, lebo smädík máme;
 čímže ho zahasíť, keď vody nemáme?
 Kum, sem; kum, sem:
 kum sem!

„Glaich, wosšofen?“

Sedemdesiat hrmených; tuto je wosšofen:
 Tri krčahy vína; hej, tri krčahy vína;
 víno je proti smädu dobrá medicína.

A nám sa tu páči, tu budeme bývať,
 kým bez dievčat švárnych musíme prežívať:
 kum, sem; kum, sem:
 kum sem!

„Glaich, wosšofen?“

Sedemdesiat hrmených; tuto je wosšofen:
 Tri krčahy vína; hej, tri krčahy vína;
 víno je proti láske dobrá medicína.

A my chceme pokoj, keď sa z dela blýska;
 čože nám, bratríci, pokoja vyzíska?
 Kum, sem; kum, sem:

kum sem!

„Gleich, wosšofen?“

Sedemdesiat hrmených; tuto je wosšofen:

Tri krčahy vína; hej, tri krčahy vína;

víno je proti vojnám dobrá medicína.

A my chceme pravdu, svobodu a svornost,

nech čert vezme klamstvo, otroctvo, svevolnost:

kum, sem; kum, sem:

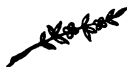
kum sem!

„Gleich, wosšofen?“

Sedemdesiat hrmených; tuto je wosšofen:

Tri krčahy vína; hej, tri krčahy vína;

víno je proti pecku dobrá medicína.

Bibliografické a iné poznamenania.

Pěvci Slávy Dcery. Báseň, vyňatá z *Hronky*, vydávanéj Kuzmánym v rokoch 1836—1838. Venovanie I. ročníka.

Hronka. Hronka I, 1, str. 5.

Zpěvec a Hronka. Tamže, str. 6.

Skazka o Svatobojovi. Tamže str. 76.

Zpěv záků. Z lyrických vložíek dlhšej epickej básne *Běla*. Hronka I, 2, str. 36.

Děvino hnutí. Lyrická část *Běly*. Hronka I, 3, str. 22.

Mé procházky. Tamže str. 78.

Pláč nad smrtí Karla Hynka Máchy. Pražské *Květy* 1836, příloha XXVI, 29. prosince.

Návrat otce. Z A. Mickiewiczze. Hronka I, 3, str. 90.

Svatboj. V knížke „Řeči, modlitby a básně, vzta-hující se na svěcenou r. 1837. dne 5. 11. a 12. listo-padu padesátroční jubilejní slavnost čili milostné léto církve evanj. Pešťansko-Budinské, obzvláště slovenského zboru, s krátkou historií jejich počátku a příběhů. V Pešti. Tiskem Trattner-Károlyho. Kuzmányho báseň má tu titul: *Církev ev. v B. Bystřici církvi ev. slovenské v Pešti k Milostivému Létu.* — Z Hollého životopisu Cyrilla a Metoda Kuzmány cituje staro-slovanský nápis na staro-bylej výšivke, pokladanej za mešec kráľa sv. Štefana. Dnes, podľa charakterných známok litier, už vie sa, že nápis ten nemohol byť vyšívaný dávnejšie, ako v XIII. století; i ornamenti na „mešci“ nie sú staršie, ako

z XIII-ho, možno zo XIV. stoloetia: za mešec sv. Štefana pokladaná staro-slovanská pamiatka je akiste ozdoba s palice pravoslávneho biskupa (судогъ). Ale za času Hollého i Kuzmányho inak hľadelo sa na túto starobylú vec. Toto všetko konštatovalo sa o nej len za našich dní.

Ke slavnému vyvolení vys. dôstojného pana biskupa velkom. pana Štěpana Stankoviče za metropolitu karloveckého. Květy 1838, příloha III.

Zadumění u břehu Hrona. Hronka III, str. 119.

Kdo je Slovák? Z *Ladislava*, novellistickej práce Kuzmányho. Hronka 1838, str. 213.

Na usnutí. Preklad z Puškina. Květy 1838, příloha XLIII.

Českých čitateľov tejto prvej časti básní prosíme, aby sa nepozastavili nad jazykom: je to nie ich čeština, ale česko-slovenčina, akou písalo su na Slovensku.

K Bohu. V tridsiatych rokoch minulého stoloetia Kuzmány pripojil sa k slovenčine, uvedenej do literatúry od Štúrovcov. Toto je prvá báseň, ktorú napísal v čistej slovenčine. Vyšla v Lichardovej Domovej Pokladnici na rok 1848.

Kto za pravdu horí . . . Koncom roku 1847 v Baňskej Bystrici zakladali Spolok všeobecnej vzdelanosti, ktorý zas mal sriaďiť a spravovať oddielne spolky, Čitateľský, Nedelňý, Ovocinársky a iné. Predsedom Spolku všeobecnej vzdelanosti bol Karol Kuzmány, miestopredsedom Štefan Záhorský, professor v kat. semenisku, zapisovateľmi M. Hýroš a Ján Gottšár, professori kat. gymnásia, pokladníkom Sam. Štefanovič, knihovníkom Čitateľského spolku Jozef Tulinský, predsedom Ovocinárskeho L. Lackner. Na počiatku roku 1848 stoličná vrchnosť začala robiť spolkom prekážky. O tom všetkom Kuzmány napísal zprávu do Štúrovho *Orla Tatránskeho* a na konci pridal báseň: „Sláva šlechtním.“ Dopis vyšiel v 92. čísle III. ročníka *Orla Tatránskeho*, 4. apríla 1848. Tak zjavila sa naša *Kto za pravdu horí . . .* Pri piesni Kuzmány pod hviezdičkou urobil poznámku: „Muože sa

spjevať ako nemecká ‚Freiheit, die ich meine‘ atď., ale bi sme si prjali, kebi z našincov dakdo původní nášpev složiũ a nám poslau.“

Nad Tatrou sa blýska . . . Prvý raz tlačená v Domovej Pokladnici na rok 1851, s nápisom: *Dobrovoľnícka*. Na jednej strane je táto pieseň, na druhej oproti: *Do zbroje, Slovania . . .*; miesto pôvodcovho podpisu jedna i druhá má na spodku: „V B. Bistrici.“ Z toho nasleduje, že čia je pieseň *Do zbroje, Slovania* (táto i tlačievala sa potom vždycky s menom Kuzmányho), toho je i *Nad Tatrou sa blýska*. Ale i má na každom svojom slove pečať Kuzmányho ducha. I mena „Slovensko“, ktoré v piesni dva razy prichodí, Kuzmány užíval už v tridsiatych rokoch XIX. stoloetia; on, tak sa zdá, užíval ho prvý — ono od Kuzmányho pochodí. Za našich časov pieseň akýmsi omylom bola pripisovaná Jankovi Matúškovi, no od nebohého dr. S. Medveckého ja mám Matúškove rukopisy: v knižke zaviazané všetky básne jeho, vytlačené i nevytlačené — bez piesne *Nad Tatrou sa blýska*. Keby bola Matúškova, bol by si ju veru sem tiež vpísal. Za života Janka Matúšku pieseň našu ani netlačili s jeho menom.

Keď tlačila sa Domová Pokladnica na rok 1851, Kuzmány už nebýval v Baňskej Bystrici, ale z podpisu piesni („V B. Bistrici“) môžem: zatvárať, že povstaly ešte tam, roku 1848 alebo 1849, keď nad Tatrou skutočne „bily hromy“ a po Slovensku bolo treba „otvárať žaláre, rozbíjať refazi.“

Tlačíme pieseň našu tak, ako vyšla v Domovej Pokladnici:

Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú:
zastavme ich, bratia. veď sa ony ztratia,
Slováci ožijú.

Tretia strofa je: Ešte jedle rastú —, a za ňou, ako posledná, ide: Už Slovensko vstáva — — Pieseň tlačievala sa i so strofami:

To Slovensko naše posiaľ roztratené:
vrahovia šturmuju, Slovákov spojujú
v mesto uložené.

Nech si kto chce spieva, nech výska jak môže:
my sa držíme spolu, svorne v tomto kolu,
nik nás nepremôže!

ale to pribabral niekto iný, to nie je od Kuzmányho.

Do zbroje, Slovania . . . Prvý raz v Domovej Po-
kladnici 1851. Začínala sa tu: Do zbroje, Slovaňa, za
trún, rod a slávu!

Zadumenie podzimné. Sokol, 1860, str. 197. Podpis:
— *zm* —.

Povzbudenie. Sokol 1861, str. 34. Podpis: — *zm* —.

Na deň 6. lipňa 1861. Sokol 1861, str. 158. Podpis:
— *zm* —.

Horlivosť proroka. Sokol 1862, str. 254.

V 57-my deň môjho narodenia. Sokol 1862, str. 438.

Krása hnevu a pokoja, zákon života. Sokol 1863,
str. 25.

Hnev svätý. Černokňažník 1863, str. 151. Miesto
podpisu: — * —. Inde nevyšla, a tu je vytlačená so
zlými chybami typografickými. Bola by dobrá vec, keby
dôležitá táto báseň našla sa niekde v rukopise či samého
Kuzmányho, či jeho priateľov, ktorí mali ju už pred 1863.

Na deň 4. augusta 1863. Sokol 1863, str. 337.
V deň tento, 4. aug. 1863, bolo prvé valné shromaždenie
Matice Slovenskej.

Svitaj, Bože . . . Sokol 1863, str. 454. Na otvá-
ranie Matice Slovenskej Kuzmány složil i túto pieseň;
Ján Kadavý komponoval jej muziku.

Horislavovi Škultétymu. Sokol 1864, str. 197. Zna-
čená: — *zm* —.

Haman. Sokol 1864, str. 201. Značená: — *zm*. —
(O Hamanovi: Kniha Ester III—VII.)

Tým v B. Bystrici. V patentálnych bojoch roku 1864 Kuzmány už býval v Turčianskom Sv. Martine, ale na ceste z Brezna v auguste sosadol v Bystrici, kde potom v noci na 18-ho maďaronmi najatá luza napadla dom, v ktorom sa zdržoval. Slovenskí národovci bystrickí, surovosťou trápne dojatí, podali Kuzmánymu prípis, v ktorom hovorili: „...Keď sto ráz ešte pohaní Vás maďaronstvo a rebellanstvo sveta, sto ráz viac oslavovať bude Vás rodolubosť a loyálnosť naša!“ Prípis obodrujúci prvý podpísal veľprepošť a kanonik Tomáš Červen, „pokladník Slovenskej Matice.“ Tým v B. Bystrici Kuzmány odpovedal touto básňou.

Tomášovi Červenovi. Ján Francisci, vymenovaný za hlavného išpána Liptovskej stolice, v novembri 1864 cez Baňskú Bystricu išiel z Budína do Liptovského Sv. Mikuláša. V Bystrici na počesť Francisciho Tomáš Červen dával obed a pri tej príležitosti složil ešte i druhých 1000 zlatých na fond Matice Slovenskej. Zpráva o tom prišla do Pešťbudínskych Vedomostí, a Kuzmány, keď to prečítal, napísal túto báseň. (P. V. Vedomosti 1865, číslo 14.)

Proslov k otvoreniu „Svetlice“ národnej, v Turčianskom Sv. Martine 8. augusta 1865. Svoje tretie valné shromaždenie Matica Slovenská odbývala už vo vlastnom dome. Na slávnosť toho Kuzmány napísal tento Proslov; rečnil ho Pavel Mudroň.

Či veríš ešte? Sokol 1865, str. 440.

Mládeži. Z Pamätníka peknoduchého Samka Medveckého uverejnily Slovenské Pohľady 1881, na str. 89.

Čo ma biješ? Sokol 1866, str. 81.

Matičnej družine. Národný Kalendár (matičný) na rok 1867, str. 430.

Hej, len vždy veselo . . . Kuzmány, pre slovenčenie spisovného jazyka v tridsiatych rokoch (1836) protivník Kollárov, touto svojou piesňou i sám pripojil sa k tým, ktorí slovenčili. Vydal ju totiž v almanachu *Zore*, or-

gáne budínsko-peštianskeho Spolku milovníkov reči a literatúri slovenskej, kde vychodily diela Jána Hollého a v druhom ročníku (1836) slovenčiacim jazykom vyšla i Kollárova báseň *Slavian*.

Štyri čiastky roku. Kollárove Národní Zpiewanky, II, 1835, na str. 360.

Ohlas piesní slovenských. Pod týmto spoločným nápisom vo Viktorinovej *Lipe*, I, 1860, Kuzmány vydal štyri piesne. Pod poslednou (Vino dobrá medicína), pri svojom podpise, doložil: „Z mladých dôb.“ Lebo keď Lipa vychodila, veselý piesnik už bol volený za patentálneho superintendenta. No odriecť sa svojej tvorby on neodriekol, a — ani nemal príčiny.

Jozef Škultéty.

Vydania Kníhkupecko - nakladateľského spolku

v Turčianskom Sv. Martine.

Sobrané spisy básnické Hviezdoslava. Sväzok I, Oddiel epický. S podobizňou básnikovou. 1892. Strán 332. v 8°. Cena 1 zl. 20 kr., viazано 1 zl. 80 kr. — Sväzok II. Oddiel lyrický. 1896. Strán 404. v 8°. Cena 1 zl. 50 kr., viazано 2 zl. 10 kr. — Sväzok III. Oddiel epický. 1901. Strán 564. Cena 2 zl.

Spisy Básnické Andreja Sládkoviča. Sväzok I. 1899. Strán 296 a 2, v 8°. Cena 80 kr., viazано 1 zl. 40 kr. — Sväzok II. S podobizňou a životopisom básnikovým. Strán 349. Cena 2 koruny, viazано 3 koruny 20 halierov.

Detvan. Báseň Andreja Sládkoviča (v osobitnom vydaní). Cena broš. výt. 30 halierov.

Dies irae. Povest. Napísal *Martin Kukučín*. Strán 100, v 8°. Cena 40 kr.

Zjavy nebeské. Napísal dr. *Ján A. Wagner*. Slovenskej Knížnice č. 1. Strán 92, v 8°. Cena 30 kr.

Slovenská Knížnica. Číslo 2. Obsah: *Jánošík*, ilustrácia slovenskej piesne, od M. Aleša. — *Obecné počty*, obrázok zo života, podáva A. Bielek. — *Listie a korene*, bájka z Krylova. — *V temnotách*, rozprávka od I. Potapenka, preložil Janko Klen. — *Niečo o lúkach*, napísal Romuald Zaymus. — *Čo robíš, ľud môj?* báseň Ľudmily Podjavorinskej. Strán 74, v 8°. Cena 25 kr.

Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyses. (Životopis Moyses a obraz doby od Svetozára Hurbana.) Strán 191. Cena 70 kr.

Eugen Onegin. Román vo veršoch od A. S. Puškina, preložil Samo Bodický. Cena broš. výtisku 1 kor.

Kapitánova dcéra. Povest A. S. Puškina. Preložil J. Maro. Strán 154. Cena 40 kr.

O Černohorcoch. Listy z Cetinia r. 1878 od Lub. P. Nenadoviča. Preložil Vlad. Mičátek. S 32 vyobrazeniami. Cena 2 koruny.

Kotlín. Román v troch častiach. Napísal Svetozár Hurban Vajanský. 1901. Strán 580 + 4, 8°. Cena 5 korún.

Rukoväť spisovnej reči slovenskej. Napísal dr. S. Czambel. 1902. Str. 374 + 2, 8°. Cena 2 k. 40 hal.

Traja Sokoli. Dráma v piatich dejstvách. Napísal *Ludovít Kubány*. Turčiansky Sv. Martin. 1905. 8°, 142 str. Cena 1 koruna.

Slováci. Vývin ich národného povedomia. Dejepisný náčrt. Napísal *Julius Botto*. Turčiansky Sv. Martin. 1906. Cena 2 koruny 50 halierov.

Na sklade u **Jozefa Gašparíka**, kníhkupca v Turčianskom Sv. Martine.

1.
3.
W
S.
5
al.
2
M.
8.
M.
v.

FPI
HW 8HJR X

